

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

INVALIDITEITSGRAAD EN WERKELIJKE SCHADE

Het vraagstuk gesteld door het gemis aan overeenstemming tussen invaliditeitsgraad en werkelijke schade werd op de dagorde gesteld van het congres ingericht in oktober i.l. te Triëste door het Comité Européen des Assurances (C.E.A.), een internationaal organisme thans voorgezeten door onze sympathieke landgenoot oud-minister Jacques Basyn. Als verslaggever fungeerde de ondertekenaar van dit artikel. Een tweede onderwerp, t.w. het deskundig onderzoek, werd behandeld door Professor Roche van de Universiteit te Lyon.

De congressen van de C.E.A. groeperen assuradeurs, geneesheren-deskundigen en juristen uit verscheidene landen van West-Europa. Hun doel? Confrontatie van de rechtspraken, kritische beoordeling ervan (« Le juge doit repenser tous les jours sa jurisprudence »), zoeken naar eenheid.

Het vraagstuk dat ons hier bezig houdt is de lezer bekend. Het stelt zich omzeggens altijd wanneer de werkonbekwaamheidsgraad de 10 à 15 % niet overschrijdt. Het stelt zich ook vaak in geval van hogere invaliditeitsgraad: de weerslag van de invaliditeit op de professionele bedrijvigheid kan immers onbestaande zijn (geval van een stram been voor een ambtenaar), of niet in verhouding zijn tot het invaliditeitsprocent, wegens de leeftijd van het slachtoffer (geval van de kinderen en de ouderlingen) of wegens het uitgeoefend beroep (geval van de verstijving van het schoudergewricht, oorzaak van volledige werkonbekwaamheid voor een metser, en van eenvoudige hinder voor een bediende). Al deze gevallen behoren tot de alledaagse praktijk en geven er aanleiding tot steeds opnieuw oprijzende moeilijkheden.

In de handboeken wordt de oplossing van deze moeilijkheden aangeduid; de schatting *ex-aequo et bono* van de schadevergoeding. Juist. Maar het loont de moeite de kwestie wat grondiger uit te diepen.

Eerst een blik geworpen op de rechtspraak van de landen die onze moeilijkheden niet schijnen te kennen.

In Duitsland en Oostenrijk wordt de vergoeding gemeten aan het bewezen geldelijk verlies, wat het vraagstuk vermijdt van de niet-overeenstemming tussen invaliditeitsgraad en werkelijke schade. Is er geen geldelijk verlies, is nl. het vroeger inkomen onverminderd gebleven, dan moet het slachtoffer zich vergenoegen met een « Schmerzgeld » (onze zedelijke schade). Een der-

gelijke rechtspraak bestaat ook in Nederland. In België echter, en ook in de andere landen van de gemeenschappelijke markt, is de rechtspraak anders geëvalueerd. Het is een feit dat een ambtenaar, een geestelijke, zelfs een bediende, wie een been wordt afgezet, noch in zijn inkomen noch in zijn carrière door deze verminking geschaad wordt. Maar het verlies van dit been voelt het slachtoffer als een *materieel* verlies, niet als een morele schade. Onze hedendaagse rechtspraak neemt dan ook aan dat de vermindering van de fysische integriteit op zichzelf een *materiële* schade uitmaakt. Er is blijkbaar geen kans dat de Duitse rechtspraak bij ons aantrekkingskracht zou uitoefenen.

Leerrijker wellicht is de rechtspraak van Groot-Brittannië en Ierland. Daar zijn de rechtbanken niet overstelpt met verkeerszaken. De vergoedingen worden schier altijd op minnelijke wijze bepaald, een wonder waarvan de oorzaken hier niet kunnen achterhaald worden. Twee punten zijn echter wat onze studie betreft het aanstippen waard.

Zoëven werd er gesproken over *materiële* schade. Het is geen geheim dat onze classificatie van schade in stoffelijke en onstoffelijke, classificatie die voor doel heeft klaarheid te brengen in de ontleding van de schade, vaak verwarring schept in stede van klaarheid. In de Britse eilanden integendeel wordt de schade pragmatisch maar zeer klaar ingedeeld in « *special* » en « *general* », de « *special damage* » zijnde ieder bewezen geldelijk verlies — waaronder de werkonbekwaamheid voor zoveel ze gepaard gaat met een bewezen vermindering van inkomen — al de rest zijnde « *general damage* ». Men zal akkoord gaan dat door dit onderscheid heel wat woordentwist vermeden wordt.

Vooraf merkwaardig in het Engels voorbeeld is het feit dat de deskundige aangesteld om een slachtoffer te onderzoeken, de gevolgen van het ongeval beschrijft *zonder een percentage werkonbekwaamheid* te bepalen. De vergoeding wordt dan vastgesteld volgens precedents.

Het is een feit dat wanneer aan de deskundige niet gevraagd wordt zijn besluit in een procent werkonbekwaamheid te concretiseren, er geen vraagstuk kan rijzen uit het gemis aan overeenstemming tussen werkonbekwaamheidsgraad en werkelijke schade. Onze veelvuldige moeilijkheden spruiten rechtstreeks voort uit

het bepalen van voormeld procent werkonbekwaamheid. Waarom? Vooreerst omdat de *werkonbekwaamheid* wel het voornaamste maar niet het enig schadelijk gevolg is van de ongevallen. Verder omdat het door de deskundige voorgesteld *procent* in talrijke gevallen een onjuiste maatstaf van de schade uitmaakt.

De werkonbekwaamheid is niet de gehele schade. Ze is dit wel in het forfaitair stelsel betreffende de arbeidsongevallen. En nog. Ook daar plooit de wettelijke regel soms voor de werkelijkheid. Weet men dat het officieus barema belangrijke invaliditeitsprocenten voorziet voor seksuele verminkingen die met de arbeidsbekwaamheid niets te maken hebben? A fortiori, in gemeen recht, is de schade van het slachtoffer door de vergoeding der werkonbekwaamheid nog niet volledig hersteld. Er zijn schadeposten die zich niet tot werkonbekwaamheid laten reduceren. Het deskundig onderzoek mag dit aspect van de zaken niet in het duistere laten.

Er is meer. De percentuele schatting der werkonbekwaamheid is in ons land een regel geworden, waarvan slechts zelden nl. in flagrante gevallen zoals dit van kinderen en ouderlingen wordt afgeweken. Maar het procent geeft vaak een leugenachtig beeld van de werkelijkheid. Laat ons maar denken aan het geval van de ambtenaar met een afgezet been. Ware het niet nuttig dat in dergelijke gevallen het deskundig verslag de rechter zou voorlichten over het theoretisch karakter van de vastgestelde werkonbekwaamheidsgraad?

Om in het deskundig verslag een juist beeld van de werkelijkheid te kunnen vinden is er maar één middel: de zending van de deskundige te preciseren, bij voorkeur in een typezending, waarin een aantal moeilijkheden waarmee de schatting der vergoeding gepaard gaat, op voorhand worden opgeklaard.

Een dergelijke typezending zal hieronder aangeduid worden.

Ten aanzien van de *tijdelijke werkonbekwaamheid* wordt daarin — trouwens overeenkomstig de rechtspraak — gepreciseerd dat de professionele bedrijvigheid van het slachtoffer in acht moet genomen worden. Een kwetsuur aan de linker hand kan de volledige werkonbekwaamheid veroorzaken van een grondwerker, terwijl ze geen dag werkverlet meebrengt bij intellectuele beroepen.

Ten aanzien van de *bestendige werkonbekwaamheid* moet de schattingsmethode anders zijn. Het komt verkieslijk voor dat de deskundige zijn opinie laat kennen over de werkonbekwaamheid in het algemeen, eerder dan hem te vragen — wat soms buiten zijn bevoegdheid zou zijn — het bestendig werkonbekwaamheidsprocent aan de professionele bedrijvigheid van het slachtoffer aan te passen. Trouwens is de graad van algemene werkonbekwaamheid een nuttig beoordelings-element tot bepaling der morele schade.

Maar eens de graad van algemene werkonbekwaamheid vastgesteld, is er niets dat de rechter beletten moet aan de deskundige een beredeneerde opinie te vragen nopens de kwestie of het voorgesteld procent aan de werkelijke toestand beantwoordt, en zo neen, in welke zin een verbetering zich opdringt.

In een typezending moet ook de kwestie der *evolutieve letsels* worden opgelost. Men weet dat de verzekeraars erover klagen dat in gemeen recht, bij gemis aan herziening, de werkonbekwaamheid soms te hoog wordt geschat. Een deskundige bevestigde ons dat inderdaad wanneer het alleen gaat om stijfheid in de ledematen, in de meeste gevallen met de tijd een merklijke verbetering te bespeuren valt.

Het tegenovergestelde kan ook waar zijn: een ontwikkeling kan zich voordoen waaraan de deskundige niet gedacht heeft, of waarmee hij geen rekening heeft gehouden omdat ze enkel tot het domein der waarschijn-

lijkheden behoorde. In feite zou in geval van breuk in de articulaties die het gewicht van het lichaam dragen een complicatie van arthrose zich in ongeveer 80% der gevallen voordoen. Het daruit voortvloeiend vraagstuk wordt thans volledig aan empirisme overgelaten. Het incorporeren van de ongunstige vooruitzichten in het invaliditeitsprocent, wanneer deze vooruitzichten onzeker zijn, is een oplossing die wel verantwoord kan zijn in geval van minnelijke regeling, maar niet in geval van rechterlijke expertise, vermits het voor de rechtbank niet gerechtvaardigd kan zijn een vergoeding hoger of lager te stellen naar gelang van louter probabiliteiten.

Er moet een andere oplossing gezocht worden. Deze welke in de typezending hieronder wordt voorgesteld is zeer eenvoudig. Is de probaiteit in de zin van de verergering, dan is er geen moeilijkheid. Verwittigd door het deskundig verslag, zal het slachtoffer voorbehoud maken voor latere verergering, en dan heeft het volgens de Belgische wet 30 jaar om een nieuwe vordering in te stellen. Is de probaiteit in de zin van de verbetering, dan wordt in de typezending aan de deskundige gevraagd drie dingen te bepalen:

- 1) de huidige werkonbekwaamheidsgraad,
- 2) de graad van werkonbekwaamheid die door hem aangezien wordt als definitief verworven, zelfs in geval van verbetering,
- 3) de termijn na dewelke hij meent dat het slachtoffer een nieuw onderzoek zou moeten ondergaan.

Het wijst zichzelf dat de rechter, eens in het bezit van deze gegevens, een definitieve vergoeding zal toekennen voor de werkonbekwaamheid die onverminderbaar is. Voor het verminderbaar deel der werkonbekwaamheid tot op de datum van het volgend onderzoek, zal hij een rente toekennen (mogelijk een tweede kapitaal). Verder zal een tweede expertise bevolen worden, uit te voeren na de door de deskundige aangeduide termijn.

In dit voorstel is er niets dat strijdig is met de wet of met een goede rechtsbedeling. Een der congressisten te Triëste wierp op dat in gemeen recht geen «herziening» toegelaten is. De opwerping is ongegrond. In het zoëven uiteengezet stelsel is er geen eigenlijke herziening, alleen een dubbel onderzoek. De bij rechterlijke beëindiging vastgestelde invaliditeitsgraad wordt niet veranderd: maar voor het deel invaliditeit dat slechts als voorlopig kan worden aangezien wordt slechts een tijdelijke vergoeding toegekend. De wettelijkheid van deze oplossing lijdt geen twijfel.

Buiten deze opwerping, die gemakkelijk kon weerlegd worden, vond het voorgesteld ontwerp van typezending bij de congressisten te Triëste een algemene instemming. Zeer interessante mededelingen werden gedaan, o.m. over de nieuwe strevingen in zake vergoedingsrecht (Prof. R. Dalcq), over de morele schade en de personalisatie der daarbij behorende vergoedingen (Prof. Besson en Prof. Picard), over de rol van de rechter bij de deskundige verrichtingen (H. Caron, voorzitter van de rechtbank te Lille). Maar over het nut van een typezending was er akkoord, terwijl over de voorgestelde redactie van deze zending slechts bijkomstige opmerkingen werden gemaakt.

Ziehier nu de voorgestelde tekst van typezending.

Na de wettelijke eed te hebben afgelegd, in een gemotiveerd verslag (*In burgerlijke zaken*: «In een gemotiveerd en door de wettelijke eed beëindigd gesprekelijk verslag»), waarbij hij de strafrechtelijke informatie en de medische bundel benuttigen zal, en desnoods het advies van specialisten zal mogen inwinnen, de gevolgen te bepalen welke het litigieus ongeval heeft veroorzaakt op de persoon van X.... In het bijzonder, na verificatie van de identiteit van de betrokkene en

optekening van alle nuttige inlichtingen betreffende zijn persoonlijkheid (ouderdom, gezondheid, vorige toestand op gebied van werkgeschiktheid, professionele vorming, stiel uitgeoefend of gekend) :

1. De door het ongeval veroorzaakte letsels te beschrijven, alsook de toegepaste behandeling en de door-gestane pijnen.

2. De duur en de graad der tijdelijke werkonbekwaamheid te bepalen, rekening gehouden met de door het slachtoffer uitgeoefende bedrijvigheid.

3. De bestendige letsels te beschrijven.

De graad te schatten van de bestendige werkonbekwaamheid, d.i. de weerslag van de aantasting der fysische of psychische integriteit op de werkbekwaamheid in het algemeen.

Na te gaan of er bijzondere omstandigheden voorhanden zijn (zoals de leeftijd van de betrokkene, zijn professionele geschiktheden, zijn constitutie, zijn heraanpassingsvermogens), ingevolge waarvan te vermoeden is dat de weerslag van de letsels op de professionele bedrijvigheid in werkelijkheid anders zal zijn dan verbeeld wordt in het invaliditeitsprocent. Desgevallend aan te duiden in welke zin een verbetering zou dienen toegepast.

Alle inlichtingen in zijn bereik te verschaffen, welke desgevallend moeten toelaten de schade te bepalen die vreemd is aan de werkonbekwaamheid: letsels zonder invloed op de werkbekwaamheid, vermindering van extra-professionele activiteiten, fysisch en moreel leed niet begrepen in de voorgestelde invaliditeitsgraad.

4. Indien, ingevolge de kansen van evolutie van de letsels, de definitieve bepaling van een invaliditeitsgraad voorbarig voorkomt, de huidige werkonbekwaamheid te schatten, te zeggen indien de verwachte evolutie gunstig of ongunstig is, in het eerste geval de werkonbekwaamheidsgraad te bepalen die van nu af aan als onherleidbaar moet aangezien worden, en de termijn te bepalen binnen dewelke een nieuw onderzoek gewenst is.

* * *

Bestaat er kans dat een dergelijke formule van zending van deskundige ingang zou vinden in de rechtspraak? Waarom niet? De formule is volledig en onpartijdig. Ze is van aard om aan de rechter nuttige beoordelingselementen te verschaffen. Waarom zouden de rechtbanken ze niet benutten, hetzij ambtshalve, hetzij wanneer ze daartoe door de verzekeraar of door een andere partij verzocht worden? Dat de formule langer is dan degene die gewoonlijk gebruikt wordt is toch geen ernstig bezwaar, te meer daar, bij veralgemening ervan, gebruik zou kunnen gemaakt worden van een gedrukt formulier.

De kleine tekstverbeteringen die ingevolge de debatten van het congres nuttig zijn voorgekomen, werden in de tekst hierboven ingewerkt. — Een der congressisten is met een andere formule van zending voor de dag gekomen, doch dubbel zo lang, en in de grond weinig verschillend, behalve op één punt: volgens die formule wordt aan de deskundige gevraagd de werkgeschiktheid van vóór het ongeval in een procent uit te drukken. Dit voorstel is blijkbaar niet aanvaardbaar. Anderzijds schijnt, kwestie van typezending, de voorkeur te moeten gegeven worden aan een gecondenseerde tekst. Een zending van deskundige is immers geen cursus over het deskundig onderzoek.

Het spreekt van zelf dat door de zending van de deskundige te bepalen zoals hierboven wordt voorgesteld, niet alle moeilijkheden uit de weg zullen geruimd worden. Maar wat wel verwacht mag worden is dat beter

aan het licht zal komen dat in bepaalde gevallen de door de deskundige vastgestelde werkonbekwaamheidsgraad *geen juiste maatstaf* is van de schade, zodat in die gevallen een schatting naar billijkheid geboden zal zijn.

Hier komt ter sprake de kwestie van de evaluatie «per punt», methode waarvan nergens in vonnissen gewaagd wordt, maar waarvan niettemin iedereen weet dat ze in Frankrijk en België een zekere bijval geniet wanneer het werkonbekwaamheidsprocent gering is. Als de schatting «per punt» enkel gebruikt wordt als een aanwijzing (un repère) met het doel arbitraire en te zeer uiteenlopende schattingen te beletten, dan ziet men niet in waarom ze zou moeten veroordeeld worden. Doch van een schattingsmethode in de eigenlijke zin van het woord kan er geen sprake zijn. Men verlieze niet uit het oog dat 10.000 fr. per punt heel iets anders vertegenwoordigt voor een man van 60 jaar dan voor een man van 20. De lijfrente die met dergelijke som kan bekomen worden is immers in de twee gevallen zeer verschillend. Een forfaitaire uniforme schatting per punt is dus klaarblijkelijk te veroordelen.

Bij de schatting *ex aequo et bono* stellen zich nog andere vraagstukken. Een dezer kan omschreven worden als volgt. Er zijn bepaalde werkonbekwaamheden, vooral deze met gering procent, die geen weerslag hebben op de lucratieve bedrijvigheid van het slachtoffer. De vergoeding die in dergelijke gevallen wordt toegekend compenseert geen pecunaire schade. Ze is niets anders dan een *voldoening* met compensatoire doeleinden, net zoals de vergoeding van morele schade. Nu is de *voldoening* die voortspruit uit de toekenning van 10.000 fr. veel minder voor een millionair dan voor een arme man. Men moet dus beslissen dat bij het schatten van een billijke vergoeding — per punt of anders — hogere cijfers zullen in acht genomen worden voor rijken dan voor armen? Hetzelfde probleem stelt zich voor de zedelijke schade. Men geeft aan de weduwe van een in een ongeval omgekomen bankier dezelfde vergoeding voor morele schade als aan de vrouw van een dompelaar. Maar de «voldoening» die de ene en de andere weduwe uit een som van honderd of honderdvijftig duizend fr. halen zal, is bijlange niet dezelfde. Over dit onderwerp zou lang kunnen uitgeweid worden. Laten wij ons beperken tot de vaststelling dat terwijl de rechtsprincipes schijnen te eisen dat de vergoeding, zoals een kleed dat op maat gemaakt wordt, altijd aan de omstandigheden van het geval worde aangepast, de rechtspraak het soms anders meent, en benevens het kleed op maat ook de confectie kent, die de verschillen negeert en iedereen bedient met dezelfde snit.

Een andere interessante kwestie is deze van de ventilatie der *ex aequo et bono* bepaalde vergoedingen. De rechtbanken houden niet veel van deze ventilatie, waarbij ze door de rechtsleer tot de orde geroepen worden. Wie heeft daarin gelijk?

Laat ons eerst het standpunt van de rechter onderzoeken. Waarover gaat het? De rechter moet de vergoeding bepalen in een geval waar de blijvende letsels op de lucratieve bedrijvigheid geen weerslag hebben, of een weerslag die verschilt van het procent fysiologische werkonbekwaamheid. Dus de schatting te verrichten *ex aequo et bono*. Is het daarbij wel nuttig een onderscheid te maken tussen verscheidene soorten schade, onderscheid dat steeds artificieel is, en waarbij dubbel vat aan critiek gegeven wordt? Trouwens welk onderscheid moet er gemaakt worden? Tussen stoffelijk en onstoffelijk? Maar wat is stoffelijk en wat is onstoffelijk? De afbakening is verre van duidelijk. Tussen patrimoniaal en extrapatrimoniaal? Ook hier liggen wolfijzers en schietgeweren, zoals we straks zullen zien.

Begrijpelijk is het dan ook dat de rechtbanken liefst hun toevlucht nemen tot een globale schatting:

Een globale schatting is echter in bepaalde gevallen niet goed te keuren. Welke gevallen?

Volgens het handboek van Ronse zou ventilatie vereist zijn wanneer het slachtoffer gehuwd is, en dit om reden dat de vergoeding der morele schade een eigen goed zou zijn, terwijl de vergoeding voor werkonbekwaamheid in de gemeenschap zou vallen. Dit is onjuist. Het Hof van Cassatie heeft immers beslist dat ook de vergoeding voor werkonbekwaamheid een eigen goed is (Cassatie, 25 nov. 1963, Pas. 1964, I, 321).

Het geval waar wel ventilatie geboden is, is dit waar het verkeersongeval tevens een arbeidsongeval is. Er is immers alsdan verbod van cumulatie voor het slachtoffer, en anderzijds verhaal van de wetsverzekeraar op een deel van het in gemeen recht ten laste van de verantwoordelijke dader gelegde schadevergoeding.

Maar hoe moet dan geventileerd worden? Een moeilijkheid bestaat doordat de vergoeding-wet geacht wordt een loonverlies te dekken, en derhalve altijd geacht wordt stoffelijk en patrimoniaal te zijn. In gemeen recht integendeel kan de rechtbank de mening toegedaan zijn dat de werkonbekwaamheid (vooral deze met gering procent) *geen weerslag op het inkomen* heeft noch zal hebben, met het gevolg dat de rechter zich de netelige vraag zal stellen of hij de schade niet onstoffelijk of extrapatrimoniaal moet noemen. Men ziet onmiddellijk het gevaar van deze classificaties in dergelijke gevallen. Indien, in gemeen recht, de vergoeding onstoffelijk of extrapatrimoniaal geheten wordt, dan gaat het verhaalrecht van de verzekeraar te loor. Deze moeilijkheid moet omzeild worden. Dat er weerslag of geen weerslag is op het inkomen, is op het gebied van het verhaalrecht van de verzekeraar zonder belang. Hij heeft de werkonbekwaamheid vergoed. Hij heeft dus verhaal op de vergoeding der werkonbekwaamheid, onverschillig of er pecuniaire weerslag is of niet (Cass. 7 mei 1953, Pas. 1953, I, 689). Men ventileren dus tussen wat de werk-

onbekwaamheid compenseert enerzijds, en anderzijds wat daarbuiten ligt zoals esthetische schade, genotsderving enz. met zorgvuldige vermindering van alle theoretische classificaties die hier slechts verwarring zouden kunnen stichten.

* * *

Tot hier enkele hoofdtrekken van het verslag nopens invaliditeitsprocent en werkelijke schade, voorgedragen op het congres van de C.E.A. te Triëste.

Een woord om te eindigen over het tweede onderwerp dat op dit congres werd behandeld, t.w. het deskundig onderzoek. Het zou me te ver brengen dienaangaande verslag en debatten samen te vatten. Alleen op het brandpunt van de discussies wil ik de aandacht vestigen. De deskundigen die door de rechtbanken worden aangesteld om de slachtoffers der verkeersongevallen te onderzoeken, klagen erover dat ze over de eerste geneeskundige vaststellingen, over de toegepaste behandelingen, over de vroegere gezondheidstoestand van het slachtoffer, vaak de inlichtingen moeten missen die hun onontbeerlijk zijn voor hun onderzoek. Dit beklag staat in nauw verband met het vraagstuk van het beroepsgeheim. Velen zijn de mening toegedaan dat de geneesheren en de hospitaaldiensten, die inlichtingen of stukken bezitten betreffende een ongeval die van aard zijn om licht te werpen op de daarmee verband houdende schadevordering, door een wettelijk de toelating moeten verkrijgen deze inlichtingen en stukken mede te delen aan de geneesheer van de verzekeraar en aan de gerechtelijke deskundige. De redelijkheid van dit voorstel schijnt moeilijk te betwisten. In vele landen is men deze weg opgegaan, maar Frankrijk en België blijven op dit punt ten achter.

E. VEROUGSTRAETE,
Voorzitter in het Hof van Beroep
te Gent.

De verplichtingen opgelegd aan de werknemer krachtens artikel 29bis van de wet op het arbeidskontraat d.d. 10 maart 1900

I. Een inleidend woord

In de meeste gevallen brengt de ziekte de onmogelijkheid met zich dat de werknemer nog verder kan arbeiden.

Indien de werkgever van die toestand niet op de hoogte zou worden gebracht, zou het productieproces er onder kunnen lijden.

Deze overweging verklaart de invoering van artikel 29bis in de wet op het arbeidskontraat.

Onderzoek aan de hand van rechtsleer en rechtspraak

1° Wetttekst.

Art. 29 bis :

« Ingeval van ongeschiktheid bedoeld in artikel 29, » § 1, d.i. ziekte en ongeval, moet de werkmán onmiddellijk zijn werkgever op de hoogte stellen van zijn » arbeidsongeschiktheid. Desgevraagd legt hij een medisch attest over.

« Bovendien mag hij niet weigeren een door de werkgever » gemachtigd en betaald geneesheer te ontvangen, noch zich door deze te laten onderzoeken.

« Behoudens wanneer de behandelende geneesheer

» van de werkmán oordeelt dat zijn gezondheidstoestand hem niet toelaat zich naar een andere plaats » te begeven, moet de werkmán zich desgevraagd bij » de door de werkgever gemachtigde en betaalde geneesheer aanbieden.

« De reiskosten van de werkmán zijn ten laste van » de werkgever. De door de werkgever gemachtigde en » betaalde geneesheer gaat na of de werkmán werkelijk » arbeidsongeschikt is; alle andere vaststellingen vallen onder het beroepsgeheim.

« Onverminderd de bevoegdheid der hoven en rechtbanken kan de Koning, na advies van het bevoegd » paritair comité of de Nationale Arbeidsraad, een » scheidsrechterlijke procedure instellen om de geschillen van medische aard die oprijzen tussen de » geneesheer van de werkmán en de door de werkgever » gemachtigde en betaalde geneesheer te beslechten. »

Tot zover de wetgever.

2. Welke beginselen kan men uit dit artikel naar voren brengen?

a) De werknemer moet onmiddellijk zijn werkgever op de hoogte brengen van zijn arbeidsongeschiktheid (1).

b) Vervolgens dient de werknemer, indien hij erom

wordt verzocht, zijn arbeidsongeschiktheid te bewijzen door middel van een geneeskundig getuigschrift.

c) Ten slotte moet de werknemer zich laten onderzoeken door een geneesheer die gestuurd en betaald wordt door zijn werkgever (2).

3. Onderzoeken wij nu deze drie beginselen aan de hand van rechtsleer en rechtspraak.

a) *De verwittiging van de arbeidsongeschiktheid.*

« Le travail étant de règle, ce n'est pas à l'employeur de s'enquérir de l'absence au travail, mais au travailleur de l'en informer. » (3) (4)).

Krachtens dit beginsel dient de werknemer zijn werkgever niet alleen te verwittigen, doch dient die verwittiging onmiddellijk te gebeuren.

Wat de juiste draagwijdte nochans is van dat « onmiddellijk » kan in abstracto niet uitgemaakt worden. Vandaar dat het voor ieder geval afzonderlijk zal dienen onderzocht te worden (5)).

Factoren die kunnen in aanmerking genomen worden zijn :

- waar de werknemer woont,
- of de werknemer alleen woont, enz. (6) (7).

Het is dus een feitenkwestie.

Hoe nu die verwittiging dient te geschieden werd niet bepaald, zodat redelijkerwijze moet aangenomen worden dat dit door alle middelen mag geschieden, wanneer de werkgever maar op degelijke wijze wordt ingelicht.

Nochtans mag men zich afvragen of de wijze van verwittiging, alsmede het tijdstip waarop de verwittiging dient te geschieden, niet bij kontrakt of eenzijdig door de werkgever kan bepaald worden. Sommige auteurs zijn de mening toegedaan dat dit mogelijk is. (8) (9) (10)).

Wij kunnen ons onmogelijk aansluiten bij deze auteurs, en wel om volgende redenen :

1) omdat art. 29 ter bepaalt dat het tot de uitsluitende bevoegdheid van de Koning behoort bijkomende voorwaarden op te leggen naast diegenen die in art. 29 (d.i. één maand anciënniteit in de onderneming — en arbeidsgeschiedt zijn), en art. 29bis voorkomen.

Welnu, iedere verscherping van die voorwaarden maakt volgens onze mening een nieuwe voorwaarde uit.

Dus zou het, volgens onze opvatting althans, uitsluitend tot de bevoegdheid van de Koning behoren de wijze van verwittiging en het tijdstip waarop verwittigd moet worden, te bepalen.

Wij menen dat deze interpretatie een eenvormigheid in de hand zou werken en iedere discriminatie tussen de werknemers zou uitsluiten.

2) omdat alleen de Werkrechersraad bevoegd is om te onderzoeken of de werknemer « onmiddellijk » zijn werkgever heeft verwittigd. De Raad zou niet meer bevoegd zijn dit na te gaan indien dit kontraktueel of eenzijdig zou zijn vastgelegd.

Daar de verwittiging beoogt dat de werkgever maatregelen zou kunnen treffen aangaande de vervanging van de arbeidsongeschikte werknemer, stelt zich de vraag of een werknemer die arbeidsongeschikt wordt op de plaats van het werk zijn werkgever nog dient te verwittigen nadat hij het werk heeft verlaten.

Wij zijn de mening toegedaan dat een werknemer die het werk wegens ziekte diende te verlaten ofwel :

— onderzocht werd door een verpleegster (grote bedrijven)

— zijn toestand liet nagaan door zijn werkgever of zijn onmiddellijke overste (kleine en middelgrote bedrijven),

zodat in beide gevallen de werkgever op de hoogte is van zijn afwezigheid.

Een verdere verwittiging is dan ook niet meer nodig. Immers, de werkgever heeft rekening kunnen houden met de afwezigheid om het werk te regelen.

Welk is nu de terugslag op het recht op gewaarborgd weekloon indien de werknemer verwaarloost zijn werkgever te verwittigen ?

Om dit probleem op te lossen dient art. 29 onderzocht te worden. Dit artikel zegt duidelijk dat het recht op gewaarborgd weekloon ontstaat zodra een werknemer arbeidsongeschikt is wegens ziekte en een anciënniteit van één maand in de onderneming bezit.

Nochtans kan de werknemer die niet verwittigt een andere sanctie oplopen, nl. de afdanking wegens ongewettigde afwezigheid.

b) *Bewijs van de arbeidsongeschiktheid.*

Wij zullen achtereenvolgens onderzoeken welke verplichtingen op de werknemer rusten en welke rechten toegekend worden aan de werkgever door art. 29bis.

Eerst onderzoeken wij de toestand van de werknemer bij gewone ziekte, d.w.z. de ziekte die niet dient verlengd te worden.

Vervolgens nemen wij de toestand van de werknemer onder het oog bij een verlengde ziekte, d.w.z. de ziekte die langer duurt dan oorspronkelijk werd voorzien.

I. *Toestand van de werknemer.*

Krachtens het beginsel dat vervat is in art. 1315 B.W. « moet hij die beweert bevrijd te zijn, het feit bewijzen dat het tenietgaan van zijn verbintenis heeft teweeggebracht ».

Onderzoeken wij nu dit beginsel.

A. *Bij gewone ziekte.*

Alhoewel de verwittiging op zichzelf geen bewijs van ziekte uitmaakt, heeft de wetgever geoordeeld — zich waarschijnlijk steunend op de goede trouw — dat slechts een medisch getuigschrift dient voorgelegd te worden indien de werkgever erom verzoekt. (II)

Aldus wijkt men hier af van het principe dat vastgelegd werd in artikel 1315 B.W., tenzij men aanneemt dat de verwittiging reeds een begin van bewijs vormt.

Ons inziens mag men betreuren dat de wetgever zelf geen termijn voor het indienen van een doktersattest heeft bepaald. De eenvormigheid lijdt daaronder.

De eenvoudige verwittiging geldt dus zolang als bewijs van ziekte tot de werkgever het nodig acht een medisch getuigschrift te eisen, als bewijs voor de afwezigheid van de werknemer.

Van dat ogenblik af kan de werknemer zijn afwezigheid enkel nog staven door een getuigschrift afgeleverd door een geneesheer. Nochtans blijkt dit bewijs niet steeds afdoend te zijn. Wij verwijzen naar de duizenden gevallen die door de Werkrechersraden reeds werden behandeld en nog zullen moeten behandeld worden.

In plaats van een einde te maken aan de betwisting begint, zoals M. Taquet het terecht opmerkt, van dat ogenblik af de discussie (12). Inderdaad zegt deze eminente jurist :

« La médecine n'est pas une science exacte (betwisting van duur van ziekte). Le certificat peut être de complaisance (betwisting van het bestaan van de ziekte) ».

Spijtig genoeg is deze laatste opmerking dikwijls bewaarheid geworden. Ons inziens rust op de geneesheren een zeer grote verantwoordelijkheid bij het afleveren van medische getuigschriften.

Hoe groot die verantwoordelijkheid ook is, zij wordt gemakkelijk overboord gegooid. Dit schijnt men te verwaarlozen. Steeds spreekt men in bepaalde gevallen van pogingen tot bedrog gepleegd door de werknemers (13).

Zo heeft men kunnen vaststellen dat de duur van een gewone griep na het invoeren van het gewaarborgd weekloon ineens op veertien dagen werd gebracht, terwijl hij vóór het uitvaardigen van de wet slechts een week bedroeg.

Toevallig moest de werknemer veertien dagen arbeidsongeschikt zijn wegens ziekte opdat het gewaarborgd weekloon kon betaald worden.

Artikel 29bis bepaalt dus geen termijn voor het indienen van een doktersattest. Vandaar dat de vraag zich opdringt of de partijen kontraktueel of hetzij door een bericht aan het personeel, hetzij door een bepaling in het arbeidsreglement, een termijn kunnen bepalen?

Ons steunend op art. 29 ter zijn wij de mening toegedaan dat dit alleen tot de bevoegdheid behoort van de Koning. Nochtans hebben rechtsleer en rechtspraak beïnvloed door hetgeen werd gevonnist voor het uitvaardigen van de wet op het gewaarborgd weekloon (14) (15) toen er nog geen art. 29ter bestond, deze handelwijze niet in strijd geacht met art. 29bis en 29 ter (16) (17), zodat in de huidige stand van zaken het gebruikelijk is dat een termijn wordt opgelegd aan de werknemers voor de indiening van een medisch getuigschrift.

Wanneer nu een termijn tot indiening van een medisch attest aan de werknemers werd opgelegd, kan men zich afvragen van wanneer die termijn begint te lopen. Vangt die aan vanaf de ongeschiktheid of vangt die termijn pas aan vanaf het tijdstip dat de werkgever om een doktersattest heeft verzocht?

Wil men de bepaling van art. 29 bis respekteren dan moet men opteren voor de tweede veronderstelling. Zij lijkt ons trouwens de meest logische.

Nochtans werd in tegenovergestelde zin gevonnist. Aldus wordt de werknemer verplicht spontaan een doktersattest in te dienen wanneer er een termijn is bepaald (18) (19) (20).

Daar het Hof van Cassatie de mening toegedaan is dat bij verlenging van ziekte de werknemer niet van ambtswege verplicht is een doktersattest binnen te brengen, zelfs wanneer er een termijn voor het indienen van het eerste attest in het arbeidsreglement is voorzien, moet men uit deze redenering het besluit trekken dat de werknemer wel spontaan een attest moet voorleggen van de initiale ziekte, indien daarvoor een termijn is bepaald.

Over de wijze waarop het doktersattest dient ingediend te worden laat het artikel 29bis ons onwetend.

Wij vinden dit betreurenswaardig. Het zou veel betwistingen voorkomen hebben.

Ons inziens zou het moeten geschieden per aangetekend schrijven. Aldus heeft de werknemer het bewijs dat hij iets naar zijn werkgever heeft gestuurd. Het vermoeden zal dan volledig gegrond zijn als zou dat «iets» het doktersattest zijn.

In de huidige stand van zaken mag de werknemer op alle mogelijke manieren het medisch attest aan zijn werkgever laten geworden, met als groot gevaar, indien het niet bij aangetekend schrijven gebeurde, bij latere betwisting over geen enkel bewijs te beschikken dat hij het overmaakte.

Artikel 29bis bepaalt evenmin wat het geneeskundig getuigschrift moet inhouden.

Daar de werkgever nochtans dient ingelicht te worden over de duur van de ongeschiktheid zou de geneesheer die de werknemer behandelt de vermoedelijke duur moeten opgeven.

Verder zou de geneesheer in zijn getuigschrift moeten bepalen dat de ongeschiktheid te wijten is aan een medische aandoening. Een verdere verduidelijking van de medische aandoening is niet vereist, daar dit onder het beroepsgeheim valt.

Vervolgens dient nauwkeurig aangegeven te worden of de werknemer zich mag verplaatsen. Dit is van belang voor de eventuele controle.

B. Bij een ziekte die langer duurt dan normaal was voorzien.

Aangezien geneesheren nog steeds geen zieners zijn, is het hun in veel gevallen onmogelijk de juiste duur van de ziekte te bepalen.

De oorspronkelijke duur van de arbeidsongeschiktheid blijkt soms onvoldoende te zijn. De duur van de arbeidsongeschiktheid dient dan verlengd te worden.

Wat zijn in die gevallen de verplichtingen van de werknemer?

Wij hernemen de beginselen vastgelegd in art. 29bis wat de gewone arbeidsongeschiktheid betreft:

1. Wat de verwittiging aangaat.

De zeer gezaghebbende auteur die P. Horion is, is de mening toegedaan dat indien de werkgever niet informeert naar de toestand van de afwezige werknemer, diens afwezigheid een vermoeden van verdere arbeidsongeschiktheid schept. (21) (22)

Wij menen nochtans dat deze auteur te ver gaat. Immers, art. 29 bis bepaalt uitdrukkelijk dat ingeval van ongeschiktheid van de werkmans onmiddellijk zijn werkgever dient verwittigd te worden. Wij zijn dan ook voorstanders van die interpretatie die zegt dat indien de arbeidsongeschiktheid langer duurt dan voorzien is «de werknemer verplicht is onmiddellijk zijn werkgever te verwittigen» (23) (24) (25)

2. Wat het indienen van een geneeskundig getuigschrift betreft.

Het Hof van Cassatie werd met deze moeilijkheid gekonfronteerd. Het velde volgend arrest: (26)

«Wanneer een werkhuisreglement bepaalt dat ingeval van afwezigheid tengevolge van ziekte, iedere werkmans er toe gehouden is binnen de 48 uur een geneeskundig attest in te leveren ten blijke van arbeidsongeschiktheid en de duur ervan, en dat elke afwezigheid tengevolge van ziekte die niet door zulk een attest gedekt is, als ongerechtvaardigde afwezigheid zal worden beschouwd, dan geeft de rechter geen interpretatie onverzoenbaar met die termen, indien hij aanziet dat het reglement niet bepaalt dat het attest moet hernieuwd worden op het einde van de door het attest bepaalde duur, d.w.z. dat de werkmans niet verplicht is van ambtswege een nieuw attest in te leveren.»

De rechtspraak van het Hof van Cassatie wordt nochtans niet algemeen gevolgd (27).

Velen zijn nog de mening toegedaan dat het niet voldoende is, rekening gehouden met het feit dat de organisatie van de arbeid niet mag verstoord worden, dat de werknemer de eerste ongeschiktheidsperiode rechtvaardigt.

Gezien de rechtspraak van het Hof van Cassatie zijn wij voorstander van volgend mechanisme :

1. de werknemer verwittigt onmiddellijk zijn werkgever indien hij het werk niet hervat na het verstrijken van de oorspronkelijk voorziene duur van de arbeidsongeschiktheid;

2. de werknemer dient een geneeskundig getuigschrift in zo er om gevraagd wordt.

Wij hebben dus nagegaan wat de toestand van de werknemer is. Laten wij nu zien welke rechten artikel 29 bis aan de werkgever heeft verleend.

II. Toestand van de werkgever.

De werkgever wordt de mogelijkheid geboden een controle te laten uitvoeren bij de door ziekte afwezige werknemer. Deze mogelijkheid is niet zozeer ingegeven door de bekommernis de eventueel bedroegplegende werknemers terug in te schakelen in het productieproces dan wel om de betaling van het gewaarborgd weekloon tot een minimum te beperken.

Een door de werkgever gemandateerd en bezoldigd geneesheer voert de controle uit, en enkel een geneesheer, en niet het personeelshoofd of de verpleegster van de onderneming, zoals sommige arbeidsreglementen bepalen.

Wat betreft de kwestie of de werknemer mag weigeren een controle te laten uitvoeren door een geneesheer aangeduid door de verzekeringsmaatschappij waarbij de werkgever aangesloten is voor het nakomen van de verplichtingen omtrent het gewaarborgd weekloon, verwijzen wij naar een uitspraak van de Werkrechtshoofdraad van Mechelen ⁽²⁸⁾ waarbij, zeer terecht, wordt beslist dat de werknemer die controle niet mag weigeren, daar de werkgever zijn recht op controle mag overlaten aan de instelling (hier verzekeringsmaatschappij) die zijn verplichtingen t.o.v. het gewaarborgd weekloon op zich neemt.

De kontrolerende geneesheer mag de werknemer in diens woonplaats onderzoeken, doch tevens in zijn kabinet indien de ziekte de werknemer niet belet zich te verplaatsen. Daarenboven mag de werknemer zich niet onttrekken aan de controle. Nochtans is hij niet verplicht thuis te blijven ⁽²⁹⁾.

De controle kan nu twee resultaten hebben :

1) ofwel is de kontrolerende geneesheer akkoord, en dan zijn er geen moeilijkheden;

2) ofwel gaat hij niet akkoord.

In het laatste geval kan hij ofwel de ongeschiktheid erkennen doch de duur ervan betwisten,

ofwel het bestaan zelf van de ziekte betwisten.

De kontrolerende geneesheer zal zijn opdrachtgever inlichten en het is dan aan deze laatste de werknemer aan te zetten het werk te hernemen. Inmiddels, de kontrolerende geneesheer heeft ons inziens geen enkel recht de werknemer aan te manen het werk te hervatten. Zijn bevoegdheid is duidelijk omschreven door artikel 29 bis; daarbij komt nog dat hij geen bevelen heeft te geven aan de werknemer, daar hij kontraktueel niet met deze laatste verbonden is.

Zolang de werknemer geen bericht ontvangt van zijn werkgever is hij niet verplicht het werk te hervatten. De werknemer kan :

— ofwel het advies van de kontrolerende geneesheer bijtreden, en dan is alles opgelost en herneemt hij zijn werk, spontaan of na aangemaand te zijn door de werkgever;

— ofwel het advies van de kontrolerende geneesheer betwisten.

Welke zijn nu de verplichtingen van de werknemer ?

De Werkrechtshoofdraad van Charleroi heeft in een vonnis ons inziens reeds klaar en duidelijk de verplichtingen van de werknemers vastgelegd, alhoewel de wet op het gewaarborgd weekloon nog niet in de arbeidswetgeving was opgenomen.

Deze Werkrechtshoofdraad was van oordeel dat :

« Wanneer er een reactie is van de werkgever, dat, zo » deze laatste een geneesheer heeft gestuurd die besluit » tot werkhervatting na een grondig onderzoek, de be- » diende die verder afwezig blijft en geen geneeskundig » getuigschrift indient, zijn verdere afwezigheid niet » rechtvaardigt ».

Uit de redenering gevolgd door de Raad vloeit voort dat indien de werknemer na de voor hem negatieve controle toch afwezig blijft, hij een dokterscertificaat moet indienen om zijn afwezigheid te dekken.

Nochtans oordeelde het Hof van Cassatie er anders over ⁽³¹⁾.

Immers zegt het Hof :

« De verklaring van deze laatste geneesheer (d.i. de » kontrolerende geneesheer) ontnemt op zichzelf de » bewijskracht van het medisch getuigschrift niet ».

De Werkrechtshoofdraad van Charleroi ⁽³²⁾ herneemt de zienswijze van het Hof er voegt er tevens aan toe dat bij tegenstrijdige geneeskundige attesten, de werkgever de juiste datum moet bewijzen waarop de arbeidsongeschiktheid een einde heeft genomen ⁽³³⁾.

In de huidige stand van de rechtspraak ligt dus het initiatief bij de werkgever om verder het medisch getuigschrift van de werknemer te ontzenuwen.

Wat is de terugslag van een definitieve weerlegging van deze arbeidsongeschiktheid van de werknemer ?

a) t.o.v. het gewaarborgd weekloon

b) t.o.v. de afdanking wegens ongewettigde afwezigheid.

Het antwoord op de eerste vraag is eenvoudig; vermits art. 29 als voorwaarde voor het genieten van het gewaarborgd weekloon de ziekte opgeeft is het duidelijk dat, indien achteraf blijkt dat er geen arbeidsongeschiktheid bestaat, er ook geen gewaarborgd weekloon dient betaald te worden.

Het antwoord op de tweede vraag is moeilijker.

Men zou kunnen aannemen dat de werkgever, op het ogenblik dat het definitief vaststaat dat er geen arbeidsongeschiktheid bestaan heeft, de werknemer wegens ongewettigde afwezigheid zou afdanken.

Dit zou ons inziens enkel gerechtvaardigd zijn indien uit andere dan medische vaststellingen zou blijken dat de werknemer niet ziek was. Nochtans — zo er althans geen verzwarende omstandigheden bestaan — achten wij die maatregelen niet gerechtvaardigd. Het niet betalen van het gewaarborgd weekloon is reeds een sanktie. Ook mag men niet uit het oog verliezen dat de medische wetenschap geen exacte wetenschap is. Daarbij komt nog dat zich vergissen een menselijk verschijnsel is.

Dr. jur. A. VAN MENSEL

(1) R. De Paep : Het gewaarborgd weekloon, p. 65.

(2) J.T. van 3 februari 1963 nr. 4391, p. 74, nrs. 18-19.

(3) Jurisprudence du Travail 1956-1960, nr. 543.

(4) Noot van W. Lambrechts onder arrest van Arbeidsgerecht van Beroep Antwerpen, R.W. 1960-61, k. 1590.

(5) R. De Buck : Arbeidsovereenkomst voor werklieden en bedienden, p. 87.

(6) W.O. Paturages (W) 19-1-65. T.S.R. 1965, nr. 3 p. 142.

(7) R. De Paep : o.c. p. 66.

(8) R. De Paep : o.c. p. 66.

(9) R. De Buck : o.c. p. 87.

(10) J. Steyaert : A.P.R. tre'woord Handenarbeiders, p. 200.

(11) W.R. Tubize (W) 24-2-1961 - T.S.R. 1962, p. 42.

(12) M. Taquet : Valeur du certificat médical et l'obligation de l'employé de se laisser contrôler - J.T. 1964, p. 468.

(13) Voor cijfers zie V.B.N., nr. 17, 1962, p. 1311. Gewest Sint-Niklaas : 51%. Gewest : Centrum : 45,5%. Gewest Gent-Aalst : 39%. Gewest Verviers : 33%.

(14) Arbeidsgerecht van Beroep Mons, 4-10-58, T.S.R. 60, nr. 2, p. 52.

(15) Arbeidsgerecht van Beroep Charleroi, 2-7-57, T.S.R. 58, nr. 1, p. 136.

(16) Cassatie 17-1-1963, T.S.R. 1963, nr. 2, p. 83 (impliciet).

(17) J. Steyaert : de wet op het gewaarborgd weekloon - R.W. 1960-61, K. 227, nr. 59.

(18) W.R. Tubize, 24-2-1961 - Bulletin V.B.N. van 10-9-61.

(19) Le guide social permanent : T.I. nr. 135 - 43.

(20) Cassatie 17-1-63 o.c.

(21) P. Horion : suspensions du travail et salaire garanti - 1961 p. 42 nr. 65.

(22) W.R. Luik (W) 20-12-63 T.S.R. Nr. 3, p. 146.

(23) W.R. Mechelen (W) 29-5-1962 - onuitgegeven (impliciet).

(24) W.R. Brussel (W) 20-3-1964 - onuitgegeven.

(25) Arrest van Arbeidsgerecht Antwerpen 17-2-61, R.W. 1960-61, k. 1590.

(26) Cassatie 17-1-63, T.S.R. 1963, nr. 2, p. 83.

(27) W.R. Brussel (W) 20-3-1964 - onuitgegeven.

(28) W.R. Mechelen (W) 18-5-1965 - R.W. 1965-66, k. 361.

(29) Arbeidsgerecht Gent 19-6-1961, T.S.R. 1962, p. 26.

(30) W.R. Charleroi 21-5-1958, T.S.R. 1958, p. 135.

(31) Cassatie 8-1-60, Pas. 60, I, 512.

(32) W.R. Charleroi (W) 9-10-62, T.S.R. 1963, nr. 5, p. 245.

(33) Arbeidsgerecht Mons (B) 17-6-61, T.S.R. 1962, p. 78.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 21 mei 1964.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.

Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Advocaten : Mrs. Van Rijn en Philips.

1. **Huwelijksgoederenstelsels. — Gemeenschap. — Lichamelijke letsel van de vrouw. — Kapitaal van de vergoeding : eigen goed. — Inkomsten van het kapitaal worden in de gemeenschap opgenomen.**
2. **Gehuwde vrouw. — Bekwaamheid om in rechte op te treden. — Betreffende eigen goed.**
3. **Aansprakelijkheid voor zaken. — Gebrek. — Bewijs.**

1. *De vergoeding in kapitaal, die eventueel verschuldigd is aan de in gemeenschap gehuwde vrouw tot vergoeding van de schade toegebracht aan haar lichamelijke persoon, en derhalve ook de rechtsvordering tot verkrijging van de betaling ervan, blijven haar eigen, terwijl alleen de inkomsten van het kapitaal in het gemeenschappelijk actief worden opgenomen.*
2. *Sedert de inwerkingtreding van de wet van 13 april 1958 heeft de gehuwde vrouw, krachtens het nieuwe artikel 214 B.W. de volle burgerlijke bekwaamheid, op enkele uitzonderingen na, onder het voorbehoud van de bevoegdheden die de man bezit krachtens het huwelijksstelsel van de echtgenoten; daaruit volgt dat zij zonder machtiging op geldige wijze als eiseres of verweerster in rechte kan optreden betreffende een schuldvergoeding tot schadevergoeding die haar eigen blijft.*
3. *Aan de benadeelde die overeenkomstig art. 1384 B.W. het gebrek van de zaak heeft bewezen, kan niet worden opgelegd bovendien de oorzaak of de oorsprong van dat gebrek aan te tonen.*

Reisen t/ S'mon en Goossens.

Gelet op het bestreden arrest op 28 maart 1961 gewezen door het Hof van Beroep te Luik ;

Overwegende dat de zaken die op de algemene rol onder de nummers 3.286 en 3.386 ingeschreven zijn, verknocht zijn ; dat zij dienen te worden samengevoegd ;

A. Zaak nr. 3.286.

I. Over de voorziening gericht tegen de verweerder Goossens, «in persoonlijke naam, voor wat hem persoonlijk en dadelijk mocht opkomen» :

Over de grond van niet ontvankelijkheid, tegen deze voorziening ingeroepen door de verweerders en hieruit afgeleid dat : a) het verzoekschrift tot cassatie uitsluitend

tend Juffrouw Monique Simon aanwijst als verweerster ; b) het aan verweerder gelaten afschrift van het verzoek een eenvoudige fotocopie van de voorziening is, waarin weliswaar de handtekening en de parafen zijn overgenomen van de advocaat die eisers vertegenwoordigt, maar die zelf door die advocaat niet ondertekend is ;

Overwegende dat, door bevestiging van een op 25 april 1960 gewezen vonnis, het bestreden arrest Roger Reinen, hier eerste eiser, bewaarder van een zaak dat een gebrek heeft, aansprakelijk heeft verklaard voor het lichamelijke letsel door Monique Simon, hier verweerster, opgelopen bij een verkeersongeval van 24 december 1955, hem veroordeeld heeft om haar een vergoeding bij voorraad te betalen, een onderzoeksmaatregel heeft bevolen om de verwondingen van de betroffene te beschrijven en haar ongeschiktheden te bepalen, en Adolphe Reisen, hier tweede eiser, als wettelijk bewindvoerder van de goederen van zijn minderjarige zoon, burgerrechtelijk aansprakelijk heeft verklaard voor de tegen deze uitgesproken veroordelingen ;

Dat volgens wat de eisers zeggen, de verweerster hun dit arrest op 20 mei 1961 heeft laten betekenen !

Dat het verzoekschrift tot cassatie, op 4 juli 1961 ondertekend en op 14 augustus 1961 geregistreerd, uitsluitend ondertekend en op 14 augustus 1961 geregistreerd, uitsluitend «Juffrouw Monique Simon», woonplaats hebbende te Fanvillers, in de zaak betrokken heeft ; dat de met de betekening van deze akte belaste deurwaarder, vernam dat verweerster haar woonplaats overgebracht had naar Elsene, daarna naar Schaarbeek, en in deze laatste gemeente een huwelijk had aangegaan met Marcel Goossens op 12 augustus 1961, op enkele dagen, volgens eisers, van het verstrijken van de cassatietermijn ;

Dat de echtgenoten het stelsel van de wettelijke gemeenschap, zoals bepaald bij het Burgerlijk Wetboek, hebben aanvaard ;

Dat de deurwaarder op 18 augustus 1961 aan mevrouw Monique Simon een verzoekschrift heeft betekend dat in overeenstemming was met de voorschriften van artikel 9 van de wet van 25 februari 1925 betreffende de cassatievoorziening in burgerlijke zaken ; dat hij op 19 augustus 1961 een eenvoudige fotocopie van het genoemde verzoekschrift heeft betekend waarin boven de handtekening van de optredende ministeriële ambtenaar de vermelding stond : «voor gelijk luidend verklaard afschrift» ;

Overwegende dat de aldus aan Goossens gedane betekening hoofdzakelijk ertoe strekt tussen eisers en de laatstgenoemde een werkelijk cassatieberoep te doen tot stand komen «voor wat hem persoonlijk en dadelijk mocht opkomen» ;

Overwegende enerzijds dat uit de bewoordingen van artikel 8 van de voormelde wet van 25 februari 1925 blijkt dat het verzoekschrift tot cassatie de akte is waardoor de voorziening tot stand komt ;

Dat, voor de geldigheid van de voorziening, het verzoekschrift noodzakelijk de identiteit moet vermelden van de persoon tegen wie zij gericht is ;

Overwegende anderzijds dat, luidens artikel 9 van dezelfde wet, zowel het afschrift als het origineel van het verzoekschrift tot cassatie, op straffe van nietigheid ondertekend moeten zijn door de advocaat die eiser vertegenwoordigt ;

Overwegende dat in het onderhavig geval geen van beide formaliteiten vervuld is ;

Overwegende dat in de omstandigheden van de zaak eisers in hun memorie van repliek vruchteloos doen gelden dat de datum van het huwelijk van de echtgenoten Goossens-Simon zeer dicht lag bij de laatste dag waarop hun voorziening op geldige wijze kon worden ingesteld, zodat het voor hen materieel onmogelijk was zich op alle punten te gedragen naar de bepalingen van de artikelen 8 en 9 van de wet van 25 februari 1925 en dat zij al wat zij konden, hebben gedaan om zo dicht mogelijk bij de wettelijke formaliteiten te blijven en aan Goossens ten volle kennis te geven van de elementen van de zaak ;

Dat inderdaad, behalve dat geen enkel vóór het Hof regelmatig overgelegd stuk laat weten op welke datum in het onderhavige geval de cassatietermijn begint te lopen, niets toelaat te overwegen dat, indien de eisers hun bemoeiingen met meer spoed begonnen en voortgezet hadden, zij hun voorziening tegen verweerster niet zouden hebben kunnen instellen toen deze nog ongetrouwd was, of zij niet vroeger kennis zouden gekregen hebben van de nieuwe burgerlijke staat van verweerster en van de aard van het door de echtgenoten aanvaard huwelijksstelsel ;

Dat uit het voorgaande volgt dat de tegen Goossens persoonlijk ingestelde voorziening niet ontvankelijk is ;

II. Over de voorziening gericht tegen eiseres Simon :

Over de grond van niet ontvankelijkheid, tegen die voorziening ingeroepen door verweerders en hieruit afgeleid dat, aangezien verweerders het stelsel van de wettelijke gemeenschap hebben aanvaard, de voorziening tegen de echtgenote, schuldeiseres van de schadevergoeding, om ontvankelijk te zijn, vergezeld moet zijn van een geldige voorziening tegen de man als hoofd van de gemeenschap die geroepen is om de vruchten van de vergoeding te genieten ;

Overwegende dat, niettegenstaande artikel 1401 van het Burgerlijk Wetboek, de vergoeding in kapitaal, eventueel door de eisers verschuldigd aan de echtgenote Goossens tot vergoeding van de schade toegebracht aan haar lichamelijke persoon en derhalve de rechtsvordering tot verkrijging van de betaling ervan eigen blijven aan de getroffene, terwijl alleen de inkomsten van het kapitaal in het gemeenschappelijk actief worden opgenomen ;

Overwegende dat, onder de huwelijksgoederenregeling van vóór de wet van 13 april 1958, de in gemeenschap van goederen getrouwde vrouw, schuldeiseres van zulke vergoeding zelf kon handelen voor het innen van deze vergoeding, maar wegens haar burgerlijke onbekwaamheid als gehuwde vrouw bevoegd moest worden gemaakt door haar man of, bij diens ontstentenis, door de rechtbank ;

Overwegende dat sedert de inwerkingtreding van de voornoemde wet de gehuwde vrouw krachtens het nieuwe artikel 214 van het Burgerlijk Wetboek de volle burgerlijke bekwaamheid heeft, op enkele uitzonderin-

gen na die met het onderhavige geval niets te maken hebben, onder het voorbehoud, dat ook met het onderhavige geval niets te maken heeft, van de bevoegdheden die de man bezit krachtens het huwelijksstelsel van de echtgenoten ;

Dat daaruit volgt dat verweerster zonder machtiging op geldige wijze als eiseres of verweerster in rechte kan optreden betreffende de schuldvordering tot schadevergoeding die haar eigen blijft ;

Overwegende dat, aangezien de man geen partij is geweest in het bestreden arrest, het feit dat hij door de voorziening van 19 augustus 1961 onregelmatig in de zaak betrokken is als wettelijke beheerder van de gemeenschap, geen invloed heeft op de geldigheid van de tegen de vrouw gerichte voorziening ;

Dat het trouwens niet vereist is hem in de zaak te betrekken « voor machtiging door de man », zoals door dezelfde akte is gedaan, hetzij dat hij daarin betrokken is met het oog op de machtiging die vóór de wet van 30 april 1958 nodig was om de burgerlijke onbekwaamheid van de vrouw op te heffen, hetzij dat dit geschied is om in het onderhavige geval artikel 22ter van het Burgerlijk Wetboek toe te passen ;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest, na te hebben vastgesteld dat verweerster het rechtstreeks en positieve bewijs leverde van het gebrek aan het bedoelde voertuig, verklaart dat zij het bestaan van het gebrek van de zaak heeft aangetoond en dus aan haar wettelijke verplichting heeft voldaan ; « dat haar niet kan worden opgelegd, zoals eisers in hoger beroep het zouden willen, bovendien de oorzaak of de oorsprong aan te tonen van het gebrek zelf, terwijl eisers bij conclusie niet alleen stelden dat verweerster rechtstreeks noch zijdelings het bewijs van een gebrek had geleverd, « maar dat het haar zelfs onmogelijk zou zijn dit bewijs te leveren, aangezien het arrest van het hof van beroep te Luik dd. 24 december 1958 als mogelijke oorzaak van het losraken van de bouten hetzij kwaadwilligheid, hetzij nalatigheid van een garagehouder of een autoreparateur heeft in aanmerking genomen », dat dit middel niet ertoe strekte, zoals het bestreden arrest het beslist, verweerster te verplichten de oorzaak of de oorsprong van het gebrek aan te tonen, maar alleen het bewijs te leveren dat het losgaan van de bouten een gebrek als oorzaak had, dat het arrest, als het antwoordt zoals het heeft gedaan op de stelling van de eisers, ofwel de bewijskracht van de conclusie van de laatstgenoemden heeft miskend (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek) ofwel verzuimd heeft op die stelling passend te antwoorden (schending van artikel 97 van de Grondwet) ;

Overwegende dat het bestreden arrest de conclusie van eisers juist samenvat als het stelt enerzijds dat dezen « het eens zijn om te zeggen dat het bewijs van gebrek van de zaak, dat artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek aan de getroffene oplegt, hetzij rechtstreeks op positieve wijze kan worden geleverd, hetzij onrechtstreeks door opeenvolgende uitschakeling van de andere mogelijke oorzaken van het abnormale gedrag van de zaak » en anderzijds dat zij « steunend op sommige rechterlijke beslissingen, stellen dat de gedaagde in hoger beroep, hier verweerster, niet het bewijs heeft geleverd, dat op haar rustte, dat het abnormaal gedrag van de zaak niet voldoende is om het gebrek ervan aan te tonen zodra dit gedrag door andere oorzaken kan worden uitgelegd » ;

Overwegende dat, na te hebben gezegd dat het be-
toog van eisers «erop neerkomt te beweren dat de
gedaagde in hoger beroep niet in staat is noch het po-
sitive en rechtstreekse bewijs van het gebrek van de
zaak te leveren, noch het onrechtstreekse bewijs waar-
van het mechanisme hierboven is aangegeven», en
«dat zulke stelling feitelijk grondslag mist», het arrest
vaststelt «dat niet kan worden betwist dat een wiel
waarvan de bouten losraken een wiel met een gebrek
is en dat het vaststaat dat het losgaan van de bouten
de afscheiding van het wiel en derhalve het ongeval
heeft veroorzaakt», en beslist dat verweerster «in het
onderhavige geval op rechtstreekse en positieve wijze
het bewijs levert van het gebrek dat het bewuste voer-
tuig vertoonde»;

Dat zodoende het arrest op passende wijze ant-
woordt op de conclusie van eisers;

Overwegende dat het arrest, dat de afscheiding van
het wiel als het abnormale gedrag van het voertuig
beschouwt en het losgaan van de bouten als het gebrek
van het wiel, zonder schending van de bewijskracht van
de conclusie der eisers er heeft kunnen aan toevoe-
gen dat, aangezien verweerster voldaan had aan haar
wettelijke verplichting om het gebrek van de zaak te
bewijzen, «haar niet kan worden opgelegd, zoals eisers
het zouden willen, bovendien de oorzaak of de oor-
sprong van dat gebrek aan te tonen»;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending
van de artikelen 1315, 1332 tot 1384, inzonderheid
1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek en 97 van
de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, dat ten laste van eisers
het feit legt dat zij een zaak dat een gebrek vertoonde
onder hun bewaring hebben gehad, verklaard heeft dat
«het bewijs van het gebrek van het bewuste voertuig
op rechtstreekse en positieve wijze» geleverd is, op
grond «dat niet kan worden betwist dat een wiel
waarvan de bouten losraken, een wiel is met een ge-
brek», dat het er aldus toe komt te overwegen dat het
losraken van de bouten van het wiel voldoende is om
het bewijs te leveren van het gebrek dat deze zaak
zou hebben en diensgevolge het gebrek van de zaak
te definiëren door het abnormale gedrag van de zaak,
terwijl het abnormale gedrag van de zaak op zichzelf
het gebrek ervan niet kan opleveren, maar er alleen
eventueel het gevolg kan van zijn, daar het even goed
aan andere oorzaken kan te wijten zijn; dat, of-
schoon het, zoals eisers in hun conclusie erkennen,
aan de getroffene niet verboden is een argument te
halen uit het abnormale gedrag van de zaak om te be-
sluiten tot het bestaan van een gebrek, en ofschoon het
aan de rechter niet verboden is dit soort van bewijs te
aanvaarden, zulks enkel kan geschieden onder de es-
sentiële voorwaarde dat alle andere oorzaken die het
ongeval kunnen verklaren, methodisch onderzocht en
feitelijk terzijde gesteld zijn; dat, aangezien het arrest
niet heeft onderzocht of het abnormale gedrag van de
zaak een gebrek als oorzaak had gehad, maar eenvoudig
het bewijs van het bestaan van dit gebrek afgeleid
heeft uit het losgaan van de bouten van het wiel, dit
wil zeggen uit het abnormale gedrag van de zaak, het
de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft
geschonden;

Overwegende dat, in strijd met wat het middel be-
weert, het hof van beroep het bestaan van het gebrek
van de zaak niet heeft afgeleid uit het abnormale ge-
drag van die zaak noch het gebrek van de zaak gedefi-
nieerd heeft door het gedrag van de zaak, maar dit
gebrek rechtstreeks heeft vastgesteld;

Dat inderdaad, zoals blijkt uit zijn beweegredenen
overgenomen in het antwoord op het eerste middel, het
arrest enerzijds stelt dat verweerster het rechtstreekse
en positieve bewijs levert van het gebrek van het voer-
tuig, en anderzijds vaststelt dat het abnormale gedrag
van de zaak, opgeleverd door de afscheiding van het
wiel, als oorzaak heeft gehad het tot het wiel behorende
gebrek, te weten het losgaan van de bouten, welk ge-
brek het ongeval heeft veroorzaakt;

Dat het middel op een onjuiste uitlegging van het
arrest berust en derhalve feitelijk grondslag mist;

En overwegende, met betrekking tot de kosten, dat
eiser, samen met verweerster, geconcludeerd heeft
over de gegrondheid van de voorziening en dat hem
derhalve, als hoofd van de tussen hen bestaande ge-
meenschap het deel van de kosten dat aan eisers ver-
schuldigd is, te zijnen laste moet worden gebracht;

B. Zaak 3386.

Overwegende dat eisers bij exploit van 14 december
1961 aan verweerder Goossens hebben laten betekenen
het voor gelijkkluidend verklaard afschrift van hun ver-
zoekschrift tot cassatie van 4 juli 1961, neergelegd ter
griffie van het Hof op 21 augustus 1961, met dagvaar-
ding om voor het Hof te verschijnen, om zijn vrouw te
machtigen om in rechte op te treden betreffende de
voorziening of, bij gebrek daaraan, aan zijn vrouw rech-
terlijke machtiging te horen verlenen;

Maar overwegende dat deze procedure nutteloos is,
hetzij zij strekt tot de machtiging door de man of door
de rechtbank die nodig was vóór de wet van 30 april
1958 om de burgerlijke onbekwaamheid van de vrouw
op te heffen, hetzij zij in het onderhavige geval de
toepassing wil zijn van artikel 226ter van het Burger-
lijk Wetboek;

Om die redenen,

Voegt de zaken samen die op de algemene rol inge-
schreven zijn onder de nummers 3286 en 3386;

Verwerpt de voorziening en de verzoeken tot machti-
ging om in rechte op te treden;

Veroordeelt eisers in de kosten, daarin niet begrepen
de helft van de kosten betreffende de memorie van
replik;

Veroordeelt verweerders in de bedoelde helft.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 6 mei 1965.

Voorzitter: M. Bayot.

Raadshoor-verslaggever: M. Richard.

Advocaat-generaal: M. Krings.

Advocaten: Mrs. Faurès en Van Rijn.

1. Bediendenovereenkomst. — Loon. — Wijze van be-
taling.
2. Arbeidsongevallen. — Wetsbesluit van 13 december
1945. — Art. 1, lid 3. — Loon van bediende. — Be-
taling door overschrijving. — Bediende gaat geld van
zijn rekening afhalen. — Ongeval.

1. De bezoldigingen van de bedienden kunnen, indien
daaromtrent uitdrukkelijk of stilzwijgend overeen-
gekomen wordt, geldig betaald worden onder de
vorm van postoverschrijving.
2. Na te hebben vastgesteld dat de door de werkgever
gegeven order om op het credit van de rekening van

zijn bediende sommen over te schrijven welke het bedrag van de bezoldigingen vertegenwoordigen die hij jegens deze laatste verschuldigd was, het Bestuur der Postchecks niet ermee belastte de lonen van het personeel van de geveer van de order te betalen en dat op het ogenblik van het ongeval, de reeds sedert een zekere tijd betaalde bezoldigingen van de bediende het niet meer moesten zijn, heeft het bestreden vonnis wettelijk geoordeeld dat door op bovenvermeld Bestuur geld op het credit van zijn rekening was te gaan afhalen, de bediende voetstappen deed eigen aan de titularis van een rekening, en niet de verplaatsing verrichtte van een bediende die zich naar de plaats begeeft waar zijn bezoldiging wordt uitbetaald.

De Doncker t./ N.V. La Zurich.

Gelet op het bestreden vonnis op 22 mei 1963 door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel in hoger beroep gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 2, van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen (gezegde besluitwet voor onbepaalde duur door de wet van 10 juli 1951, artikel 12, verlengd) 1, 2 van de wetten betreffende de vergoeding der schade gecoördineerd bij koninklijk besluit van 28 september 1931 (gezegde artt. 1 en 2 onderscheidenlijk gewijzigd zijnde door de besluitwet van 9 juli 1945, art. 1, en de wet van 10 juli 1951, artikel 1), 4 van de wet van 16 augustus 1887 tot regeling der uitbetaling van de bezoldiging van de bij een arbeidsovereenkomst verbonden werknemers, gewijzigd door artikel 2 van de wet van 22 juni 1953, 1134, 1135, 1247 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat, na aangenomen te hebben dat het ongeval waarvan eiser op 27 oktober 1960 het slachtoffer werd door de tussenkomst van een uitwendige macht veroorzaakt werd en dat de plaats waar het zich voorgedaan had op een van de normale af te leggen wegen welke eiser moest afleggen om zich van de plaats waar hij zijn werk verricht naar het bestuur van de postcheck te begeven gelegen was, na vastgesteld te hebben dat op het verzoek van zijn werkgever eiser zich op het Bestuur van de Postchecks een rekening had laten openen waar zijn werkgever het bedrag van zijn maandelijks bezoldiging liet storten en dat, van zijn kant, eiser de gewoonte had, zodra hij erover ingelicht was dat deze rekening met hun bedrag gecrediteerd werd, «de fondsen op het Bestuur zelf te gaan afhalen», en zonder ten slotte de aanvoering van eiser te betwisten die beweerde «op 27 oktober 1960 naar het Bestuur van de Postchecks te gaan om er zijn bezoldiging van 1 november te ontvangen», het bestreden vonnis de eis van eiser verworpen heeft strekkende tot het forfaitair herstel van de schade die hij tengevolge van dit ongeval geleden had, hoofdzakelijk, om er aldus over te beslissen, hierop steunend dat het Bestuur van de Postchecks niet de plaats van de betaling van de bezoldigingen was, en dat door zich ernaar te begeven om het bedrag van zijn bezoldiging in specien om te zetten eiser slechts stappen van private aard deed, vermits op dit ogenblik, door de uitwerking van de overschrijving welke de werkgever op de postrekening van eiser had laten doen, de werkgever van zijn verbintenis deze bezoldiging te betalen bevrijd was,

terwijl moet beschouwd worden als zich bevond naar de plaats waar de lonen uitbetaald worden, naar

de zin van artikel 1, lid 3, van de besluitwet van 13 december 1945, betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, en kan niet beschouwd worden als private stappen doende welke niet onder de toepassing van deze besluitwet vallen, de arbeider welke de normale af te leggen weg neemt om zich naar het Bestuur van de Postchecks te begeven ten einde er in specien het bedrag te ontvangen van de bezoldiging welke zijn werkgever op zijn rekening heeft laten overschrijven, althans wanneer, zoals ten deze, er in feite vastgesteld wordt dat het op het verzoek van de werkgever is dat deze wijze van bezoldiging ingesteld werd, en dat de belanghebbende ertoe gebracht wordt zich elke maand naar gezegd bestuur te begeven om er, in specien, af te halen hetgeen zijn bezoldiging en de tegenprestatie van zijn werk uitmaakt:

Overwegende dat het uit het bestreden vonnis en uit de stukken van de rechtspleging blijkt dat het ongeval waarvan eiser het slachtoffer was, plaatsgegrepen heeft, volgens deze laatste, terwijl hij zich naar het Bestuur van de Postchecks begaf, zoals hij er in feite de gewoonte van genomen had, rond het einde van elke maand, «zodra hij ervan verwittigd wordt dat zijn rekening... met het bedrag van zijn bezoldigingen gecrediteerd is» om er de fondsen af te halen; dat de vordering van eiser ertoe strekt van verweerster, verzekeraar van zijn werkgever, de betaling te vorderen van de wettelijke vergoedingen toegekend door het koninklijk besluit van 13 december 1945 en de gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, ingevolge een ongeval overkomen op de weg door de arbeider afgelegd om zich naar de plaats waar het loon wordt uitbetaald te begeven;

Overwegende dat, zonder uit dien hoofde gekritiseerd te zijn, het bestreden vonnis verklaart, enerzijds, dat eiser bediende van een brouwerij, zich vrij op verzoek van zijn werkgever, in het Bestuur van de Postchecks, een rekening heeft laten openen, waarop zijn bezoldigingen gestort worden, aldus vaststellende dat eiser en zijn werkgever in feite overeengekomen zijn omtrent de betaling van deze sommen door middel van postoverschrijving, door tussenkomst van bovenvermeld dienst verricht, van de rekening van de werkgever schuldenaar naar de rekening van eiser, bediende schuldeiser; anderzijds, dat, door de inschrijving van de op de rekening van deze laatste gecrediteerde bedragen, de werkgever zich van zijn schuld jegens eiser bevrijd heeft;

Overwegende dat, weliswaar, de ontstentenis van elke wetsbepaling analoog aan degene van de artikelen 1 en 4 van de in het middel aangeduide wet van 16 augustus 1887, krachtens welke de betaling van de lonen van de werknemer, op straffe van nietigheid en op straffe beschouwd te worden als had zij geen plaats gehad, in klinkende munt of in papieren geld, hebben de wettelijke koers, aan de werknemer zelf en op de plaats van het werk, behoudens overeenkomst tussen partijen, moet uitbetaald worden, de bezoldigingen van de bedienden, indien daaromtrent uitdrukkelijk of stilzwijgend overeengekomen wordt, geldig betaald kunnen worden onder de vorm van postoverschrijving;

Maar overwegende dat, na vastgesteld te hebben dat het door de werkgever gegeven order om op het credit van de rekening van eiser sommen over te schrijven welke het bedrag van de bezoldigingen vertegenwoordigen die hij jegens deze laatste verschuldigd was, het Bestuur van de Postchecks niet ermee belastte de lonen van het personeel van de geveer van het order te betalen en dat op het ogenblik van het ongeval,

de reeds sedert een zekere tijd betaalde bezoldigingen van eiser het niet meer moesten zijn, het bestreden vonnis wettelijk geoordeeld heeft dat door op bovengemeld Bestuur geld dat op het credit van zijn rekening stond te gaan afhalen, eiser voetstappen deed eigen aan de titularis van een rekening, en niet de verplaatsing verrichtte van een bediende die zich naar de plaats begeeft waar zijn bezoldiging wordt uitbetaald;

Overwegende dat door haar dispositief te steunen namelijk op de hierboven overgenomen overwegingen, de rechtbank van eerste aanleg wettelijk haar beslissing gerechtvaardigd heeft;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

En gelet op de wet van 20 maart 1948, veroordeelt verweerster in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 18 mei 1965.

Voorzitter: M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. Halleman.

Advocaat-generaal: M. Depelchin.

Directe belastingen. — Beroep. — Ingesteld door gevolmachtigde die noch advocaat noch pleitbezorger is. — Nietig. — Regelmatige aanzegging. — Doet de nietigheid niet verdwijnen.

Luidens de dwingende bepaling van art. 7 van de wet van 6 september 1895, zoals deze gewijzigd is door art. 1 van de wet van 23 juli 1953 en art. 1 van de wet van 26 juni 1957, moet het beroep tegen een beslissing van de directeur, in zake van directe belastingen, ingesteld worden ter griffie van het hof van beroep; het wordt gedaan bij verzoekschrift, in persoon of door een gevolmachtigd advocaat of pleitbezorger.

Nu ten deze het verzoekschrift «bij volmacht» werd getekend in naam van verweerder in cassatie, door een derde persoon, van wie niet wordt betwist dat hij de gevolmachtigde van verweerder is, maar die noch advocaat noch pleitbezorger is, kan de nietigheid van het verzoekschrift niet verdwijnen door de omstandigheid dat het werd aangezegd bij deurwaarder ten verzoeken van verweerder, met vernoeming van die volmachtdrager maar zonder aanwijzing dat de aanzegging geschiedde door de volmachtdrager zonder tussenkomst van verweerder in persoon. Het instellen van het beroep en de aanzegging ervan zijn immers twee onderscheiden formaliteiten.

Belgische Staat (Minister van Financiën)
t/ Schepens Armand.

Gelet op het bestreden arrest, op 14 december 1960 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 67 van de bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, 7 van de wet van 6 september 1895, betreffende de fiscale aanslagen inzake directe belastingen, gewijzigd bij art. 1 van de wet van 23 juli 1953 en bij artikel 1 van de wet van 26 juni 1957,

doordat het bestreden arrest het beroep van 24 oktober 1957 (zaak nr. 18.972) dat opgesteld werd in naam van verweerder maar ondertekend werd door een gevol-

machtigde, die geen advocaat noch pleitbezorger is, ontvankelijk verklaart om reden dat het bij deurwaarder werd aangezegd ten verzoeken van de belastingplichtige, weliswaar met vernoeming van de gevolmachtigde, maar zonder aanwijzing dat de aanzegging geschiedde door de volmachtdrager zonder tussenkomst van de belastingplichtige in persoon,

terwijl het verzoekschrift tot het hof van beroep niet gedaan in persoon, maar door een gevolmachtigde die geen advocaat noch pleitbezorger is, niet voldoet aan de dwingende voorschriften van artikel 7 der wet van 6 september 1895, zoals dit gewijzigd werd bij artikel 1 der wet van 26 juni 1957, en de aanzegging van een zulkdanig verzoekschrift door tussenkomst van de belastingplichtige zelf dit vormgebrek volstrekt niet kan verhelpen;

Overwegende dat, luidens de dwingende bepaling van artikel 7 van de wet van 6 september 1895, zoals deze gewijzigd werd door de artikelen 1 van de wet van 23 juli 1953 en 1 van de wet van 26 juni 1957, het beroep tegen een beslissing van de directeur, in zaken van directe belastingen, ter griffie van het hof van beroep moet ingesteld worden, dat het gedaan wordt bij verzoekschrift, in persoon of door een gevolmachtigd advocaat noch pleitbezorger is;

Overwegende dat, ten deze, het verzoekschrift «bij volmacht», getekend werd in naam van verweerder, door een derde persoon, van wie niet betwist wordt dat hij de gevolmachtigde van verweerder is, maar die noch advocaat noch pleitbezorger is;

Overwegende dat het instellen van het beroep en de aanzegging ervan twee onderscheiden formaliteiten zijn, zodat de omstandigheid, waarop het arrest steunt om dit beroep ontvankelijk te verklaren, te weten dat het werd aangezegd bij deurwaarder ten verzoeken van verweerder, met vernoeming van die volmachtdrager maar zonder aanwijzing dat de aanzegging geschiedde door de volmachtdrager zonder tussenkomst van verweerder in persoon, de nietigheid van het verzoekschrift niet kan doen verdwijnen;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest in zover dit het beroep in de zaak nr. 18.972 ontvankelijk verklaart en het verder over deze zaak alsook over de kosten uitspraak doet;

Beveelt dat melding van zijn arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Gent.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 30 april 1965.

Voorzitter: M. Somerhausen.

Raadsheren: M.M. De Bock en Rémon.

Substituut-auditeur-generaal: M. Duchatelet.

Gewone en administratieve rechtsmacht. — Bevoegdheid. — Ziekte- en invaliditeitsverzekering. — Geschillen.

De vordering, die op 5 oktober 1961 door verzoeker bij de Vrederechter werd ingesteld, heeft de zaak die op 28 februari 1961 eveneens door verzoeker op regelmatige wijze werd aanhangig gemaakt bij de Klachten-

commissie inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering, aan deze commissie niet kunnen onttrekken, ook al heeft de Vrederechter vóór de Klachtencommissie uitspraak gedaan. Deze overweging steunt op art. 51 van de wet van 14 februari 1961 dat de Koning machtigt tot het instellen van rechtscolleges voor betwiste zaken, ermede belast te oordelen over betwistingen in verband met de rechten voortvloeiend uit de wetgeving en reglementering betreffende de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Tussen de verzekerden en hun verzekeringsinstelling bestaan geen contractuele betrekkingen. De door de werknemer en zijn werkgever gestorte bijdragen dekken niet alle uitkeringen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de Schatkist is wettelijk gehouden een belangrijk deel daarvan op zich te nemen. Derhalve heeft art. 47 van het B.R. van 21 maart 1949, ten einde de juiste toepassing van de reglementering te waarborgen, niet alleen ten behoeve van de verzekerde en van de verzekeringsinstelling, maar ook ten behoeve van de algemene beheerder van het R.V.Z.I. en van de Minister van Sociale Voorzorg beroep opengesteld tegen de beslissingen van de klachtencommissies.

Art. 118 van het K.B. van 22 september 1955, luidens hetwelk de verstrekkingen aan de verzekerde niet worden toegekend gedurende de tijd dat hij in een gevangenis is opgesloten of in een gesticht voor sociale bescherming is geïnterneerd of in een bedelaarsgesticht is geplaatst, is algemeen en maakt geen uitzondering voor gedetineerden die vrijgesproken zijn.

Dell'Orefice t./ 1. De Landsbond der christelijke mutualiteiten; 2. De «Fédération des Mutuelles Saint-Eloi et Sainte-Barbe»; 3. Het Rijksfonds voor verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit.

Arrest nr. 11.210.

Gezien het op 26 juni 1963 ingediende verzoekschrift, waarbij Salvatore Dell'Orefice de Raad van State vraagt 1° te zeggen, dat de beslissing van 26 november 1962 van de Klachtencommissie van Luik inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering wijs en billijk is, 2° de beslissing van 28 mei 1963 van de Commissie van beroep ongeldig te verklaren, 3° te zeggen, dat genoemde Commissie haar macht heeft misbruikt, 4° ze tot de kosten te veroordelen;

Gehoord het afwijkend advies van de Hr. substituut Duchatelet;

Overwegende dat verzoeker, aangesloten bij de «Mutuelle Saint-Eloi et Sainte-Barbe», door de landsbond der christelijke mutualiteiten wegens ziekte vergoed is van 17 december 1960 tot 5 januari 1961; dat verzoeker, op 6 januari 1961, werd aangehouden onder beschuldiging deel te hebben genomen aan de aanslag op het hoofdkantoor te Luik; dat hij op 8 februari 1961 in vrijheid is gesteld en op 13 april 1961 is vrijgesproken bij arrest van het Hof van beroep te Luik;

Overwegende dat hij andermaal werd vergoed door de tweede tegenpartij van 9 februari 1961, daags na zijn invrijheidstelling, tot 23 februari 1961, maar dat de uitkeringen wegens ziekte hem werden geweigerd over de periode van zijn opsluiting; dat hij op 28 februari 1961 tegen die weigering bezwaar heeft ingediend bij de Klachtencommissie te Luik;

Overwegende dat verzoeker op 5 oktober 1961 de Landsbond der christelijke mutualiteiten voor het vredegerecht van het tweede kanton Luik heeft gedagvaard tot betaling van de som van zesduizend frank,

die hem verschuldigd was krachtens de regeling betreffende de ziekte- en invaliditeitsverzekering; dat hij op 4 december 1961 in zijn vordering afgewezen en tot de kosten veroordeeld is; dat verzoeker geen hoger beroep tegen dat vonnis heeft ingesteld;

Overwegende dat de Klachtencommissie te Luik op 26 november 1962 het door verzoeker op 28 februari 1961 ingediende bezwaar tegen de weigering van de verzekeringsinstelling om hem voor de duur van zijn hechtenis te vergoeden, ontvankelijk en gegrond heeft verklaard;

Overwegende dat de algemeen beheerder van het Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit op 17 december 1962 tegen die beslissing hoger beroep heeft ingesteld wegens schending van artikel 119, 2°, van het koninklijk besluit van 22 september 1955;

Overwegende dat verzoeker op 31 januari 1963 aan de griffier van de Commissie van beroep heeft laten weten dat hij van zijn ziekenfonds een som van vierduizend driehonderd een en vijftig frank had getrokken, en dat zijn bezwaar evenmin als het hoger beroep van het Rijksfonds nog langer een voorwerp had; dat hij, in een brief van 28 februari 1963, uitdrukkelijk verklaarde afstand te doen; dat de Landsbond der christelijke mutualiteiten aan de griffier kennis gaf dat hij opdracht had gegeven aan verzoeker de vergoedingen welke hij opeiste te betalen, in de mening dat de beslissing van de Klachtencommissie te Luik definitief geworden was aangezien geen beroep was ingesteld;

Overwegende dat de Commissie van beroep, in de bestreden beslissing, toegaf dat zij ter zake bevoegd was, het hoger beroep ontvankelijk verklaarde, de afstand van de oorspronkelijke eiser afwees, de beslissing van de Klachtencommissie teniet deed, verzoekers beroep ontvankelijk maar niet gegrond verklaarde, en zegde dat de oorspronkelijke eiser geen recht had op uitkeringen over de periode 6 januari-8 februari 1961 tijdens welke hij in hechtenis was;

Overwegende dat artikel 51 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel, die op 25 februari 1961 in werking trad, de Koning machtigt tot het instellen van rechtscolleges voor betwiste zaken, ermede belast te oordelen over betwistingen in verband met de rechten voortvloeiend uit de wetgeving en reglementering betreffende de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering; dat hetzelfde artikel bepaalt:

«De instelling van de in dit artikel bedoelde rechtscolleges doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de hoven en rechtbanken, zoals deze is bepaald in de artikelen 92 en 93 van de Grondwet.

» De vordering ingeleid door een persoon voor één der krachtens dit artikel ingestelde rechtscolleges sluit erkenning van zijn bevoegdheid in.

» De voor één dezer colleges gedaagde persoon kan echter, bij wege van exceptie, aangevoerd vóór elk ander verweermiddel, de bevoegdheid van de voornoemde rechtscolleges betwisten, in welk geval de zaak van ambtswege bij beslissing van verwijzing voor de gewone rechter wordt gebracht, die zich, vóór enig debat ten gronde, over de bevoegdheid uitsprekt »;

Overwegende dat verzoeker zijn vordering reeds op 28 februari 1961 voor de Klachtencommissie te Luik heeft gebracht, waardoor hij de bevoegdheid van dat rechtscollege erkende; dat de voor die commissie gedagvaarde verzekeringsinstelling deze bevoegdheid niet heeft betwist vóór enig verweer ten gronde; dat verzoeker, oorspronkelijk eiser, gedagvaard voor de Commissie van beroep, de bevoegdheid van dat rechtscollege niet heeft betwist; dat de vordering, op 5 octo-

ber 1961 door verzoeker bij de vrederechter ingesteld, de zaak niet aan de Klachtencommissie heeft kunnen onttrekken, ook al heeft de vrederechter vóór de Klachtencommissie zich dus terecht bevoegd geacht;

Overwegende dat verzoeker betoogt, dat hij in de wettelijke vormen afstand heeft gedaan van het bezwaar dat hij tegen zijn verzekeringsinstelling had ingediend, zodra deze zich tegenover hem van haar verplichtingen had gekweten; dat hij de Commissie van beroep kennis heeft gegeven van de intrekking van zijn bezwaar en die intrekking op 24 februari 1963 in een uitdrukkelijke afstand heeft bevestigd; dat het derhalve niet aan de Commissie van beroep stond een geschil te berechten dat niet meer bestond nadat de gevraagde vergoedingen waren betaald;

Overwegende dat tussen de verzekerden en hun verzekeringsinstelling geen contractuele betrekkingen bestaan, zoals verzoeker meent; dat de door de werknemer en zijn werkgever gestorte bijdragen niet alle uitkeringen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering dekken en dat de Schatkist wettelijk gehouden is een belangrijk deel daarvan op zich te nemen; dat, ten einde de juiste toepassing van de reglementering te waarborgen, artikel 47 van het besluit van de Regent van 21 maart 1949 niet alleen ten behoeve van de verzekerde en de verzekeringsinstelling maar ook ten behoeve van de algemene beheerder van het Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit en van de Minister van Sociale Voorzorg beroep heeft opengesteld tegen de beslissingen van de Klachtencommissies;

Overwegende dat de Klachtencommissie, door te weigeren de afstand van het geding van de verzekerde te bevelen omdat de algemene beheerder van het Rijksfonds de zaak bij haar aanhangig had gemaakt, de reglementering juist heeft toegepast;

Overwegende dat verzoeker nog betoogt, dat hij onrecht heeft geleden door een rechterlijke dwaling en dat het gerecht zijn toestand niet mag verergeren door hem de vergoedingen te ontzeggen die hem over de periode van zijn opsluiting verschuldigd zijn; dat zowel de geest als de letter van de wet willen dat schulden worden gestraft, niet dat onschuldigen lijden;

Overwegende dat het destijds geldende artikel 119 van het koninklijk besluit van 22 september 1955 bepaalde: «De bij dit besluit bepaalde verstrekkingen worden niet toegekend aan de verzekerde ... 2° (gedurende) de tijd dat belanghebbende in een gevangenis is opgesloten of in een gesticht voor sociale bescherming is geïnterneerd of in een bedelaarsgesticht is geplaatst»; dat die bepaling staat onder hoofdstuk III van titel II, onder het opschrift «Gemeenschappelijke bepalingen voor geneeskundige verzorging en vergoedingen» en niet onder titel III, hoofdstuk V «Bestuurlijke sancties»; dat artikel 119, 2° ,algemeen is en geen uitzondering maakt voor gedetineerden die vrijgesproken zijn; dat de omstreden beslissing, waar zij oordeelde dat die bepaling duidelijk was en geen uitlegging duldde, de reglementering juist heeft toegepast,

Besluit:

Artikel 1:

Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 29 juni 1965.

Voorzitter: M. Maraŕte.

Raadsheren: M.M. Le Fèvre de Ten Hove
en Moerenhout.

Advocaat-generaal: M. Vandermeersch.

Advocaten: Mrs. Van Hille en Van Staey.

Natuurlijk kind. — Onderhoudsgeld (art. 340 b B.W.). — Kraambedkosten (art. 340 c B.W.). — Bewijs van geregelde gemeenschap. — Eén enkele daad van gemeenschap onvoldoende.

Tussenvonnis. — Geen gezag van gewijsde.

Het bewijs van het door het artikel 340 b, 2° Bw. bepaald geregelde plaats hebben van geslachtsgemeenschap, kan niet gehaald worden uit één enkel ingeroepen en bewezen feit.

Een tussenvonnis waarbij een partij wordt toegelaten tot het bewijs van een reeks feiten die stipt dienend en afdoende worden genoemd, verwerft geen gezag van gewijsde, ook al werd het zonder voorbehoud uitgevoerd. De rechter mag hierop in zijn eindvonnis terugkomen. Zoals ook de rechter in hoger beroep het kan doen, ook al werd er alleen tegen het eindvonnis hoger beroep ingesteld en niet tegen het tussenvonnis.

G. D. B. t/ H. E.

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Gezien de stukken o.m. de uitgifte van het bestreden vonnis gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Gent op 9 maart 1963;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat geïntimeerde in eigen naam en in haar hoedanigheid van moeder wettige voogdes over haar natuurlijk erkend kind E.P., geboren te S. op 21 september 1957 een vordering tegen appellant vermoedelijke vader van dit kind ingesteld heeft op grond van artikels 340b en 340c B.W. ten einde laatstgenoemde te doen veroordelen om haar wegens kraamkosten, onderhoud gedurende 4 weken vanaf de bevalling en een heelkundige bewerking de respectievelijke sommen van 16.000 fr., 11.375 fr. en 15.000 fr. te storten alsmede haar ten titel van onderhoudsgeld voor dit kind de som van 3.500 fr. per maand vanaf de geboorte tot de achttienjarige leeftijd van het kind te betalen meer de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Overwegende dat om in haar eis te slagen geïntimeerde moet bewijzen dat appellant gedurende het wettelijk tijdperk der bevruchting, in casu gelegen tussen 25 november 1956 en 28 april 1957, met haar gemeenschap heeft gehad; dat daarenboven vereist wordt dat het bewijs van deze gemeenschap voortvloeit uit één der vier omstandigheden bij artikel 340b van het burgerlijk wetboek bepaald;

Overwegende dat de eerste en derde dezer omstandigheden zich in zake niet voordoen, de eerste nu geen betekenis van de gemeenschap in akten of geschriften uitgaande van appellant wordt overgelegd, de derde vermits geïntimeerde de volle leeftijd van zestien jaar ten tijde van de wettelijke conceptieperiode had bereikt en, ten andere, geen aanranding der eerbaarheid zonder geweld op haar persoon gepleegd inroept;

Overwegende dat de tweede dezer omstandigheden, nl. het geregelde plaats hebben en de algemene bekend-

heid van de gemeenschap evenmin kan worden weerhouden; dat immers slechts één enkele daad van gemeenschap tussen appellant en geïntimeerde wordt ingeroepen en bewezen, te weten deze die plaats greep op 28 december 1956 ter gelegenheid van het studentenbal dat appellant en geïntimeerde bijwoonden; dat daarenboven geen spraak is van algemene bekendheid van deze gemeenschapsdaad die door geen getuigen werd gezien;

Overwegende dat de vierde dezer omstandigheden, nl. de verleiding van geïntimeerde door huwelijksbelofte, bedrieglijke handelingen of misbruik van gezag niet is bewezen; dat immers alleen bewezen werd dat appellant en geïntimeerde zich openbaar als verliefden gedroegen en als verloofden doorgingen, wat toch niet insluit dat appellant om tot het plegen van de gemeenschapsdaad van 28 december 1956 te geraken geïntimeerde bedrogen heeft met een huwelijksbelofte of andere listige kunstgrepen gebruikte of op haar een psychische dwang uitoefende;

Overwegende dienvolgens dat de vereisten voor de toepassing van art. 340b en c niet vervuld zijn en de eis in zijn geheel ongegrond is;

Overwegende dat niet kan worden ingeroepen dat het tussenvonnissen dd. 10 juni 1961, waarbij geïntimeerde toegelaten werd tot het bewijs van een reeks feiten waarvan in dit vonnis verklaard wordt dat ze «ter zake stipt dienend en afdoende zijn», in zake kracht van gewijsde heeft bekomen daar partijen het zonder voorbehoud hebben uitgevoerd en er trouwens geen beroep tegen instelden; dat immers het tussenvonnissen dd. 10 juni 1961 louter interlocutoir is en derhalve met geen gezag van gewijsde is bekleed; dat het de eerste rechter behoort in zijn eindvonnis vast te stellen dat de eerste zes feiten waarvan hij het bewijs had toegelaten ter zake niet diend noch afdoend waren, vermits het geregeld karakter en de algemene bekendheid van de gemeenschap tussen appellant en geïntimeerde er niet uit voortvloeiden en dat het zevende feit niet werd bewezen; dat de eerste rechter zulks niet deed en het Hof behoort deze vergissing te herstellen (zie R.P.D.B., V° Chose jugée nr. 39, V° Jugements et Arrêts, nrs. 40, 41, 42, 45 contra Pierard II, nr. 506, nouvelles Divorce, nr. 699);

Om deze redenen:

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord ter openbare rechtszitting advocaat-generaal Versée in zijn advies;

Ontvangt het beroep;

Verklaart het gegrond;

Doet het aangevochten vonnis teniet;

En opnieuw wijzend,

Verwerpt de eis als ongegrond;

Veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van de aanleg;

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van pleitbezorger Cruyt, die ter rechtszitting van heden bevestigt het grootste deel ervan te hebben voorgeschoten.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE HASSELT

1e Kamer. — 31 mei 1965.

Voorzitter: M. Kranzen.

Rechters: M.M. Perilleux en Strauven.

Advocaten: Mrs. Schollaert en Aerts.

Huur - Verhuur. — Pacht. — Ruilverkaveling. — Ontstaan van een pachtovereenkomst sui generis. — Vaste datum. — Eerste ingebruikneming.

Als ingevolge ruilverkaveling een verpachte grond wordt toebedeeld, dan ontstaat tussen de eigenaar van de grond en degene die het recht krijgt deze te exploiteren een pachtovereenkomst «sui generis», waarop de pachtwet toepasselijk is.

Tegenover de latere koper heeft die overeenkomst vaste datum, daar ze ontstond door de ruilverkavelingsakte, die een authentieke akte is.

Die overeenkomst betreft niet alleen in feite, maar ook krachtens de pachtwet en de ruilverkavelingswet een eerste ingebruikneming, zelfs indien de vorige pachter de grond meer dan 18 jaar had geëxploiteerd.

Groven t./ Vanmarsenille.

Gelet op het bestreden vonnis van de vrederechter van het kanton St.-Truiden, dd. 8.12.1964;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep niet wordt berwist en dat er geen redenen van niet-ontvankelijkheid, welke de rechtbank amtsshalve zou moeten opwerpen, voorhanden zijn;

Overwegende dat appellant, bij akte van notaris Vreven te St.-Truiden dd. 30.1.1964, kocht van barones de Tornaco 7 ha. 55 a. 95 ca. landbouwgrond met de bedoeling een laagstammige fruitplantage ervan te maken;

dat een deel groot 2 ha. 70 a. 7 ca. van deze grond uitgebaat wordt door geïntimeerde, ingevolge ruilverkaveling doorgevoerd in de gemeente Gingelom, bij akte van 28.12.1962;

dat de initiële eis van appellant er toe strekte geldig te horen verklaren de opzegging door hem gedaan bij aangetekend schrijven van 16.3.1964, ten einde de vrije en volledige beschikking te bekomen van de grond tegen einde november 1966;

dat de eerste rechter deze eis afwees omdat het hier een eerste ingebruikneming zou gelden, welke eerst eindigt in 1971;

Overwegende dat hier moeten toegepast worden de beschikkingen van het burgerlijk wetboek betreffende de landpacht en van de wet op de ruilverkaveling, van 25.6.1956;

Overwegende dat het huidige regime op de landpacht ontegensprekelijk een meer doelmatige bescherming van de rechten van de pachter beoogt;

Overwegende dat appellant uitdrukkelijk verwijst naar de toepasselijkheid van de wetgeving op de landpacht; dat in casu nochtans geen abstractie kan worden gemaakt van het feit dat de pacht ontstaan is ingevolge de uitvoering van de wet op de ruilverkaveling; dat de vraag die zich stelt deze is of er ingevolge de doorgevoerde ruilverkaveling vanwege geïntimeerde een eerste ingebruikneming plaats had, welke vaste datum had op het ogenblik van de aankoop der gronden door appellant;

Overwegende dat geïntimeerde zijn deel in die gronden toebedeeld kreeg in de plaats van andere door hem uitgebate grond; dat hierdoor de voorgangster van appellant een andere pachter kreeg;

Overwegende dat de verhouding tussen de eigenaar van grond en degene die het recht kreeg deze uit te baten de verhouding is van verpachter tot pachter; dat dit duidelijk voortspruit uit de wet op de ruilverkaveling en trouwens logisch is; dat alleen die verhouding ontstond niet door een vrije overeenkomst tussen partijen maar ingevolge een door de wet opgelegde ruiling van gronden;

Overwegende dat men met de eerste rechter kan zeggen dat er alzo een pachtovereenkomst « sui generis » tot stand kwam;

Overwegende dat deze vaste datum heeft; dat zij ontstond door de akte van 28.12.1962, welke een authentieke akte is; dat weliswaar in deze akte niet de namen van eigenaar en pachter vermeld worden, maar dat hiervoor verwezen wordt naar de aangehechte tabellen;

dat waar in art. 10 van de akte wordt vastgesteld dat deze tabellen aan de akte gehecht zijn, dit feit niet kan bestreden worden dan door inschrijving in valsheid; dat overigens niet wordt betwist dat de namen van de toenmalige eigenaarster en deze van geïntimeerde als pachter van bedoelde grond hierop voorkwamen;

dat in de akte ook wordt bepaald dat de ingenottreding geschiedt door de inning van pacht prijs voor het teeltjaar 1963; dat niet wordt betwist dat in casu dat geïntimeerde de bedoelde grond reeds op 24.9.1962 in gebruik nam;

dat zijn pacht recht dus vaste datum had op het ogenblik van de aankoop door appelland;

Overwegende dat nu moet onderzocht worden of het een eerste ingebruikneming is, dit in feite zeker zo is;

Overwegende dat appelland echter voorhoudt dat geïntimeerde in rechte slechts in de plaats komt van een vroegere pachter, die deze grond reeds gedurende meer dan 18 jaar uitbaatte;

Overwegende dat eigenaar en nieuwe pachter geen bijzondere overeenkomst troffen, zoals voorzien bij artikel 30 van de wet op de ruilverkaveling;

Overwegende dat waar deze wet uitgevaardigd werd in het belang van een meer economische uitbating der landbouwgronden;

dat anderzijds de pacht wet de meer doelmatige bescherming van de pachter beoogt, het toch niet aan te nemen is dat een pachter die wordt verplicht een andere grond uit te baten en zijn uitbating aldus op die andere grond om te schakelen zou kunnen gedwongen worden deze grond weer na twee jaar te verlaten omdat hij in plaats komt van een vorige pachter, die niet meer in de periode van eerste ingebruikneming was; dat hetgeen hier in feite een eerste ingebruikneming is, in de geest van de toepasselijke wetten, ook als eerste ingebruikneming moet worden beschouwd;

Overwegende dat appelland wellicht hierdoor in niet geringe mate gaat benadeeld worden; dat nochtans voor wat de door hem ingeroepen billijkheid betreft, moet worden opgemerkt dat hij gronden heeft gekocht om hun bestemming te veranderen, zonder zich voldoende te vergewissen van het risico dat hij liep door de beperkingen opgelegd door de vigerende wetten;

Gelet op de artikelen 2, 30 tot 37 der wet van 15 juni 1935, welke werden nageleefd;

Om deze redenen, en deze van de eerste rechter :

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak, zetende in graad van beroep, de zetel regelmatig samengesteld zijnde, alle andere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpende;

Verklaart het beroep ontvankelijk maar ongegrond; Bekrachtigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appelland in de kosten van beroep.

NOOT: Het bestreden vonnis is opgenomen in R.W. nr. 13, kol. 648.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE ANTWERPEN

1e bis kamer. — 21 september 1965.

Voorzitter: Mevrouw Deloof.

Rechters: M.M. Van Hecke en De Vocht.

Advocaten: Mrs. Schöller, Raport (Leuven)
en Mombaerts (Leuven).

Onteigening. — Voorafgaande feitelijke inbezitneming. — Maakt de procedure niet nietig. — Bezitsvordering van de eigenaar. — Termijn voor het herstel in bezit.

Al heeft de gemeente vooraf onrechtmatig bezit genomen van de grond die zij wenst te onteigenen, kan zij door de onteigeningsprocedure de inbezitstelling vorderen; het adagium « spoliatus ante omnia restituendus », sluit de nietigheid van de rechtspleging niet in.

Tegen de bezitsvordering van de eigenaar kan de gemeente niet aanvoeren dat de grond reeds door inbezitneming is ingelijfd in het openbaar domein; zulke stelling komt er immers op neer dat de gemeente alle gronden in het openbaar domein zou kunnen brengen door een loutere feitelijke, zonder onteigening of vergoeding.

In overweging nemend dat de bezitsvordering van de eigenaar niet tot doel heeft en redelijkerwijze niet kan leiden tot de afbraak van de uitgevoerde wegeniswerken, verleent de Rechtbank een termijn van een maand voor het herstel in bezit van de eigenaar, met dien verstande dat deze termijn eventueel dient te worden verlengd tot op de dag die volgt op het verstrijken van de laatste termijn van inbezitstelling, gesteld in de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden.

Gemeente Wilrijk t./ Stoop, Van der Avoort
en Martens.

Gezien de stukken van het geding en o.m.

— de uitgifte van het vonnis uitgesproken door de heer Vrederechter van het kanton Berchem op 25 augustus 1965;

— de twee geboekte en hieraangehechte akten van beroep, betekend op 4 september 1965 respectievelijk door gerechtsdeurwaarder Raymond Vyt te Antwerpen, en J. Dansard te Elsene;

Gelet op de artikelen 2, 24, 34, 36, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten ontwikkeld ter zitting van 14 september 1965;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar vorm en tijdig ingeleid.

Aangaande de verknoktheid :

Overwegende dat het vonnis waartegen beroep uitgespraak doet aangaande :

1° de rechtspleging tot onteigening van een grond die eigendom is van eerste en tweede beroepene, gehuurd door derde beroepene;

2° de bezitsvordering a) ingeleid door 1e beroepene op 23 juni 1965 volgens dagvaarding strekkende tot het herstel van het bezit en teruggave van het vrij genot over dezelfde grond waarover de onteigeningsprocedure (in feite vervroegd derhalve wederrechtelijk in bezit genomen door beroepster); dat benevens deze hoofdvordering nog bijkomende vorderingen werden ingeleid, o.m. strekkende tot betaling van schadevergoeding; b) een vordering ingeleid door eerste beroepene door dagvaarding van 9 augustus 1965 waarin hij verzaakt aan de dagvaarding van 23 juni 1965 maar essentieel dezelfde eis herneemt namelijk de bezitsvordering;

Overwegende dat de eerste rechter terecht de verknochtheid van deze vorderingen heeft aanvaard;

Dat in ieder van deze vorderingen de motieven in strijd zijn met de motieven van de andere; dat de beroepenen voorhouden dat de inbezitstelling ten voordele van de onteigenaar op grond van de wet van 26 juli 1962 niet kan uitgesproken worden, omdat de gemeente wederrechtelijk bezit heeft genomen van het perceel grond en dat de onteigeningsprocedure niet ontvankelijk is zolang de rechtmatige eigenaar niet eerst opnieuw in het bezit gesteld is van dit perceel («spoliatus ante omnia restituendus»); dat beroepster onder meer voorhoudt dat er geen rechtmatig belang bestaat de afbraak van een wegenis te bevelen, wanneer zonder verwijl een onteigeningsprocedure wordt ingeleid en een vergoeding wordt aangeboden;

Overwegende dat beroepster alle verknochtheid ontkent, omdat over beide vorderingen kan uitgesproken worden zonder noodzakelijke tegenstrijdigheid vermits het gevolg van een bezit-verklarend vonnis alleen zou zijn dat het vonnis niet meer zou kunnen uitgevoerd worden zodra de vergoeding gestort of betaald is geweest;

Dat juist om een mogelijke tegenstrijdigheid in die zin te vermijden, een goede rechtsbedeling de samenvoeging vereist;

Aangaande de onteigening:

Overwegende dat de rechtspleging tot onteigening gevoerd wordt op grond van een koninklijk besluit van 19 november 1963, genomen in uitvoering van de wet van 18 juli 1959, en, wat de rechtspleging betreft, verwijzend naar de wet van 26 juli 1962; dat geen middelen worden voorgelegd om de wettelijkheid van dit koninklijk besluit in twijfel te trekken;

Dat de rechtspleging werd ingeleid op 5 augustus 1965 en sedertdien regelmatig vervolgd overeenkomstig artikelen 3, 4, 5, 6 en 7 van de wet van 26 juli 1962;

Dat, aangaande toepassing van art. 3, beroepenen opwerpen dat het plan van de grondinneming niet overeenstemt met de toestand van het goed waarvan de onteigening wordt gevorderd, dat namelijk de baan die aangelegd werd doorheen het goed van beroepenen niet aangeduid werd, niettegenstaande deze baan bestond op datum van het neerleggen van het verzoekschrift;

Dat deze opwerping echter gelijkstaat met de redenering die wil aantonen dat de feitelijke inbezitneming en het feitelijk aanleggen van een baan vóór onteigening, alle onteigening in de toekomst onmogelijk maakt; dat inderdaad het ter griffie neer te leggen plan, overeenkomstig artikel 3, niet anders kan zijn dan het plan gevoegd bij het onteigeningsbesluit van 19 november 1963; dat partijen ook blijkbaar erover akkoord gaan dat dit plan werkelijk ter griffie werd neergelegd;

Overwegende dat geen wetsbepaling de nietigheid of

de onontvankelijkheid van deze rechtspleging met zoveel woorden aanduidt, ook niet ingevolge het vervroegd en wederrechtelijk inbezitnemen (vergelijk artikel 18, 1° van deze wet);

Dat er weliswaar eerst een provisionele vergoeding moet worden betaald vooraleer de inbezitstelling ten voordele van de onteigenaar kan geschieden, zoals de eerste rechter het vaststelt, en dat het op het eerste gezicht geen zin heeft de inbezitstelling te vragen van een grond waarvan de onteigenaar reeds het bezit genomen heeft door een loutere feitelijkheid, — maar dat deze feitelijkheid in rechte niet gelijkstaat met het «bezit», en dat de feitelijkheid als zodanig de inbezitstelling niet in de weg staat zoals ze gevorderd wordt door de onteigenaar;

Dat de eerste rechter te dien opzichte het adagium «spoliatus ante omnia restituendus» toepast óók in zijn onrechtstreekse en verre gevolgen; dat dit adagium echter de principieel blijvende mogelijkheid van onteigening niet tegenspreekt, en al wordt het hier anderszits toegepast, de nietigheid van de gevoerde rechtspleging niet in zich sluit; (arrest beroep Brussel 6 juni 1846 geciteerd in del Marmol, Traité de l'expropriation p. 17);

Overwegende dat beroepenen in strijd met het vonnis a quo nog staande houden dat de vordering tot onteigening een typische «petitoire vordering» is daar zij tot voorwerp heeft, de eigendomsoverdracht te vragen; dat volgens art. 5 lid 2 van de wet van 25.3.1876 nopens de bevoegdheid, de verweerder op een bezitsvordering geen eigendomsvordering als tegenzet mag stellen;

Overwegende dat beroepenen zich hierin klaarblijkelijk vergissen vermits de eigendomsvordering of petitoire vordering deze is van een persoon die beweert reeds eigenaar te zijn van het voorwerp van de bezitsvordering, terwijl de onteigeningsprocedure uit haar aard zelf bewijst dat de onteigenaar nog geen eigenaar is op het ogenblik van het inleiden der vordering en het juist wil worden door het vervolgen van de onteigening;

Overwegende dat de rechtbank derhalve moet vaststellen dat deze rechtspleging regelmatig is, niet gestuit wordt door de vordering van beroepene, en vervolgd moet worden;

Overwegende dat de rechtbank niet beschikt over de feitelijke gegevens die nodig zijn om deze rechtspleging zelf te vervolgen op grond van de devolutieve werking van het beroep; dat onder meer de vereisten van artikel 12 niet vervuld zijn tot op heden;

Dat het dan ook noodzakelijk is de zaak te verzenden naar de bevoegde Vrederechter om uiteindelijk de provisionele vergoeding vast te stellen;

Aangaande de bezitsvordering ingeleid door eerste beroepene:

1° De rechtspleging:

Overwegende dat reeds opgemerkt werd dat de tweede dagvaarding, van 9 augustus 1965 niets wijst aan de oorspronkelijke vordering als bezitsvordering; dat ze te dien opzichte klaarblijkelijk voor doel heeft een materiële vergissing te herstellen waarover geen betwisting mogelijk is;

Dat deze dagvaarding derhalve geen verzaking inhoudt aan de oorspronkelijke vordering van inbezitstelling ingeleid door dagvaarding van 23 juni 1965; dat beroepster trouwens iedere afstand van vordering weigert te aanvaarden;

Dat wel verzaakt werd aan de vordering in schadevergoeding, echter met voorbehoud van het recht om

schadevergoeding te vorderen, hetgeen betekent dat aanlegger in die procedure niet aan zijn recht verzaakt, maar aan het aktueel uitoefenen en begroten ervan;

Dat beroepster derhalve terecht voorhoudt dat het gerechtelijk contract ontstaan is op dagvaarding van 23 juni 1965 waaraan zij een tegeneis heeft verbonden; dat deze dagvaarding rechtsgeldig blijft; dat de dagvaarding van 9 augustus 1965, als dagvaarding zonder voorwerp is;

2° Ten gronde :

Overwegende dat beroepster geen geldige middelen voorlegt om de bezitsvordering te ontzenuwen, noch tegen de motivering van de eerste rechter die haar grond verklaart;

Overwegende dat beroepster weliswaar beweert dat geen bezitsvordering mogelijk was omdat de inneming reeds ingelijfd was geweest in het Openbaar Domein van de Gemeente;

Overwegende dat een gewelddadige inpalming van een stuk grond op zichzelf geen rechtshandeling uitmaakt waarbij de bestemming tot doeleinden van algemeen nut wordt vastgesteld (De Page V, nr. 732) en waardoor het in het publiek domein terecht komt; dat de affectatie in casu niet bewezen is;

Overwegende dat met het tegenovergestelde te beweren beroepster in feite het onhoudbaar stelsel zou huldigen volgens hetwelk zij alle inmengingen in het publiek domein zou kunnen brengen door een loutere feitelijkheid, zonder onteigening noch vergoeding;

Overwegende dat beroepster anderzijds in tegenpraak met hierboven vermeld stelsel verklaart dat zij « geen inbezitname met animus domini » van de bedding en grond heeft beoogd, wat de feitelijke storing in het bezit van beroepenen impliciet toegeeft;

Overwegende dat beroepster wat betreft de ontvanke-lijkheid van de bezitsvorderingen zelf, dezelfde opwerpingen maakt die reeds door de eerste rechter beantwoord werden :

1° dat de dagvaarding van 23.6.1965 gewag maakt van een stoornis van meer dan één jaar, hetgeen in strijd is met de essentiële voorwaarden van iedere bezitsvordering;

Overwegende dat beroepster geen munt mag slaan uit een kennelijke materiële vergissing van de deurwaarder; dat de werkelijke duur van de stoornis alleen van belang is, onafgezien een onjuiste verklaring in de dagvaarding en dat beroepster beter dan wie ook weet dat de stoornis pas enkele maanden begonnen was vóór de inleidende dagvaarding; (zie briefwisseling)

2° Dat beroepenen door schadevergoeding te eisen samen met het louter bezit een petitioire vordering cumuleren met de bezitsvordering;

Overwegende dat loutere schadevergoeding wegens de stoornis nooit kan gelijkgesteld worden met een opvordering; dat daarenboven beroepenen terloops het geding hun eis kunnen verminderen en in feite vervangen hebben met het verlenen van voorbehoud wat betreft de schade;

3° Dat eerste beroepene als medeëigenaar in de gemeenschap niet alleen mocht optreden;

Overwegende dat een medeëigenaar wel alleen mag optreden voor louter conservatoire maatregelen; dat de bezitsvordering dergelijk karakter heeft; dat daarenboven de echtgenoot als hoofd van de gemeenschap deze vordering allen mag voeren;

Aangaande het verband tussen beide vorderingen :

Overwegende dat het gegrond verklaren van de bezitsvordering ingeleid door eerste geïntimeerde, en het vervolgen van de rechtspleging tot onteigening, samen genomen, in feite, een verband hebben dat de rechtbank niet kan ontkennen ook al blijven de gevolgen ervan in rechte te scheiden ;

Dat de aan de rechtbank medegedeelde briefwisseling en de onderhandelingen die gevoerd werden tussen partijen zoals uit die briefwisseling blijkt, tot de overtuiging leiden dat in werkelijkheid de bezitsvordering van eerste geïntimeerde niet voor doel heeft en redelijkerwijze niet kan leiden tot de afbraak van de uitgevoerde wegeniswerken; dat de rechtbank de rechtstoestand tussen partijen moet aanpassen aan die werkelijkheid ;

Dat de eerste rechter daarom ook kan gevolgd worden waar hij voor de terug inbezitstelling van geïntimeerde een termijn van een maand na betekening van het vonnis heeft voorzien, echter met dien verstande dat die termijn desgevallend dient verlengd tot op de dag die volgt op het verstrijken van de laatste termijn bedoeld voor inbezitstelling bij onteigening volgens de wet van 26 juli 1962 ;

Dat dan het gegrond verklaren van de vordering tot inbezitstelling nog zin heeft : 1e om het theoretisch bevestigen van een recht, 2e om de feitelijke uitvoering ervan toe te laten indien de onteigenaar zou nalaten de onteigeningsvergoeding te betalen binnen de termijnen gesteld door de wet van 26 juli 1962 ;

Dat, hoewel de rechtspleging tot onteigening de latere uitvoering van deze bezitsvordering normaal onmogelijk zal maken, zodat deze zonder uitwerking zal blijven (vergelyk del Marmol Traité p. 18, beroep Brussel 7.2.1961 Jurispr. Belg. p. 152) de rechten van eerste geïntimeerde gewaarborgd blijven door omzetting in vergoeding en schadevergoeding ;

Aangaande de vordering in schadevergoeding omgezet in een voorbehoud van alle rechten op schadevergoeding :

Aangaande de tegeneis :

Overwegende dat de motieven van de eerste rechter betreffende deze vorderingen een voldoende antwoord geven op de middelen van beroepster ;

Aangaande de kosten :

Overwegende dat het billijk voorkomt beroepster te veroordelen tot alle kosten, daar alle gerezen moeilijkheden veroorzaakt werden door haar oorspronkelijke fout ;

Om deze redenen :

De Rechtbank

Rechtdoende bij tegenspraak in hoger beroep, na erover beraadslaagd te hebben, alle andere en strijdige besluiten verwerpend ;

Ontvangt het beroep, verklaart het gegrond in volgende mate :

1. bevestigt het bestreden vonnis waar het de verknoctheid aanvaardt ;

2. inzake de eis van de gemeente Wilrijk tegen Stoop Raymond en J. Van der Avoort, en inzake de eis van derde belanghebbende, José Martens tegen de gemeente Wilrijk ; hervormende ;

Zegt voor recht dat de eis van de gemeente Wilrijk tegen de echtelingen Stoop - Van der Avoort, met tussenkomst van Martens José ontvankelijk is en tot op heden regelmatig ;

Zegt voor recht dat de rechtspleging tot onteigening dient vervolgd te worden overeenkomstig de wet van 26 juli 1962;

Zegt dat de zaak daartoe aanhangig dient gemaakt bij de bevoegde Vrederechter door de meeste gerede partij;

3. inzake de eis ingeleid door partij Stoop Raymond door dagvaardingen van 23 juni 1965 en 9 augustus 1965;

Zegt voor recht dat de dagvaarding van 9 augustus 1965 voor zover zij afstand doet van de vordering dd. 23 juni 1965, als zodanig, zonder voorwerp is;

Bekrachtigt het eerste vonnis voor het overige behoudens wat aangaat de termijn van een maand voor uitvoerbaarheid;

Zegt voor recht dat deze termijn van uitvoerbaarheid van een maand na betekening van het vonnis a quo desgevallend dient verlengd tot op de dag die volgt op het verstrijken van de laatste termijn voor inbezitstelling gesteld in de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging van hoogdringende omstandigheden;

Stelt vast dat deze gebeurlijke inbezitstelling overeenkomstig de wet van 26 juli 1962 de uitvoering van de bezitsvordering van eerste geïntimeerde onmogelijk zal maken;

Geeft akte aan eerste geïntimeerde van zijn voorbehoud om schadevergoeding te vorderen;

4. inzake de tegeneis ingeleid door de gemeente Wilrijk. Bekrachtigt het vonnis a quo;

Veroordeelt beroepster tot de kosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 11 mei 1965.

Voorzitter : M. Dirix.
Referendaris : M. Cloquet.
Advocaat : Mr. P. Snoeck.

Koop-verkoop. — Beding dat bij niet betaling op de vervalldag van rechtswege interesten à 6 % zullen verschuldigd zijn. — Stelt de schuldeiser niet vrij van ingebrekestelling.

Het op de factuur voor levering van koopwaren voorkomend beding, dat «zo de factuur niet betaald is op de vervalldag, zij van rechtswege een interest van

6 % 's jaars zal opbrengen», stelt de schuldeiser niet vrij van ingebrekestelling.

Taelman t/ De Buck.

Overwegende dat verweerder niet is verschenen noch iemand voor hem;

Overwegende dat de vordering in de eerste plaats strekt tot de betaling van 6.379 fr. als prijs van geleverde waar, en van 305 fr. inningskosten;

Overwegende dat eiser de veroordeling vordert van verweerder tot betaling van 956 fr. als bedrag van een vergoeding uit hoofde van roekeloos verweer;

dat die punten van de vordering gegrond en bewezen voorkomen voor zover daarover kan geoordeeld worden in de ontstentenis van elke tegenspraak;

Overwegende dat eiser verder de betaling vordert van 443 fr. intresten;

Overwegende dat de algemene voorwaarden van eiser bedingen dat zo de factuur niet betaald is op de vervalldag (30 dagen einde der maand) zij van rechtswege een intrest van 6 % 's jaars opbrengen;

Overwegende dat de bewoordingen «van rechtswege» de schuldeiser niet vrijstelt aan de schuldenaar een aanmaning te betekenen om de intresten te doen lopen;

dat gezegde bewoordingen niet gelijk staan met een uitdrukkelijke vrijstelling van in vertoefstelling en kunnen bedoelen : «zonder nieuwe overeenkomst» of «ofschoon de wettelijke intresten slechts 5,5 % belopen» (vergelijkt : De Page III nr. 75);

Overwegende dat de eerste aanmaning door eiser aan verweerder betekend, in de brief van zijn raadsman bestaat, dd. 16 maart 1965;

Om deze redenen,

de Rechtbank, gelet op artikelen 2 en 30 tot 42 der wet van 15 juni 1935 die nageleefd werden,

Vonnissende bij verstek,

Verklaart de vordering ontvankelijk en rechtdoende ten gronde, verwijst verweerder aan eiser te betalen de som van 7.640 fr., met de conventionele intresten à 6 % vanaf 16 maart 1965 tot de dagvaarding en met de gerechtelijke intresten sedertdien.

Verwijst verweerder in de kosten van het geding.

NOOT : Anders : Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, 19 november 1964, R.W. 1964-65, 1611 : Voor conventionele interesten bij koop-verkoop is er geen ingebrekestelling vereist (art. 1653 B.W.).

EUROPEES RECHT

HET DERDE COLLOQUIUM OVER EUROPEES RECHT

Parijs, 25, 26, en 27 november 1965

Het derde colloquium over het Europees Recht, georganiseerd door het Verbond van Europese Juristen, dat dit jaar onder de leiding staat van twee Belgische juristen, nl. de voorzitter, de heer Hendrickx, erekamervoorzitter bij het Hof van Beroep te Brussel, en de heer R. Van Lindt, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel kende een welverdiend succes.

De feitelijke organisatie van het colloquium berustte bij de heer P.F. Rysiger, advocaat bij de Raad van State en het Hof van Cassatie in Frankrijk, die zich met zelfverloochening van zijn taak als secretaris-generaal van het Congres gekwetend heeft.

Wat is het nut van congressen ?

250 à 300 juristen, vooral afkomstig uit de landen van het «Kleine Europa», waarbij enkele vertegenwoordigers uit Engeland, Oostenrijk, Ierland, Zweden en Zwitserland, hebben, verdeeld over drie commissies, gedurende drie dagen op basis van nationale rapporten, volgende problemen bestudeerd :

1° De invoering van het Europees recht in de nationale wetgevingen.

2° De harmonisering van het vennootschapsrecht in verband met de bevoegdheid van de sociale organen

(Richtlijn vastgesteld bij artikel 54 § 3 van het Verdrag van Rome)).

3°. «De extra-contractuele verantwoordelijkheid van de Euratom».

Positief is de bijdrage die daar geleverd werd voor het tot stand komen van een Communautair Recht. Onbetwistbaar hebben de deelnemers hun kennis van het positief recht van de andere landen van het «Kleine Europa» verdiept.

Ook de gedachtenwisseling, de persoonlijke contacten, tussen de congressisten, meestal hoogleraars, magistraten, functionarissen van de Europese Gemeenschappen, advocaten, allen dus personen die het recht helpen «maken», kunnen van groot belang zijn voor het Europa-van-morgen, als het waar is wat een Italiaans deelnemer zegde: gewoonlijk loopt het recht de feiten na, maar nu is het eens net andersom.

Houden de Vlamingen, die toch veel belangstelling hebben voor al wat Europees is, niet van congresen? Ik had de indruk dat zij te Parijs sterk ondervertegenwoordigd waren in de groep van 45 à 50 Belgische deelnemers, waaronder vele eminente juristen, zoals de heer Stafhouder Van Reepinghen, voorzitter van het Belgische Verbond van Europese Juristen, de heer Dumon, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, voorzitter van de tijdens het congres te Den Haag (1963) opgerichte commissie, die de invoering van het communautair recht in de nationale wetgevingen bestudeert, de heer Basyn, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel, voorzitter van de Belgische professionele unie van verzekeringsmaatschappijen, oud-minister, en de nationale rapporteurs van respectievelijk de eerste, tweede en derde commissie, de heren Cyr Cambier, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel, Jacques Heenen, Professor aan de Vrije Universiteit te Brussel en Mevrouw Constant-David, Professor aan de Universiteit te Luik.

De commissie heeft onderzocht in welke mate de vorderingen, beschikkingen en richtlijnen (of aanbevelingen van de E.G.K.S.) een rechtstreekse uitwerking hebben in de juridische orde van de Leden-Staten, zelfs onafhankelijk van uitvoeringsakten van intern recht. In de praktijk zullen zich vele moeilijkheden voordoen.

Het communautair recht kan aan een rechtssubject een subjectief recht toekennen. Maar mogelijk wordt dit subjectief recht niet erkend of geweigerd, ofwel wordt de uitoefening ervan verhinderd of beperkt. Bijgevolg dient het bestaan of het niet-bestaan onderzocht van een nationaal of communautair rechtsmiddel dat ter beschikking staat van het rechtssubject om de niet-erkenning van deze subjectieve rechten of de beletsels bij de uitoefening van deze rechten te sanctioneren.

Een probleem rijst op wanneer een wet, een reglement of een administratieve akte, verboden door het communautair recht, wordt ingevoerd door de nationale overheid.

Welke rechterlijke bescherming bestaat er in dit geval in de interne rechtsorde van elke Lid-Staat? Tijdens de discussies in de schoot van deze eerste commissie werd de gedachte naar voren gebracht, dat het mecanisme van voorafgaandelijke raadplegingen van de communautaire bevoegdheden het adequaat middel zou kunnen zijn om mogelijke conflicten tussen communautaire regels en nationaal recht uit te schakelen. Tenslotte heeft deze commissie, op voorstel van de algemene rapporteur, de heer Benedetto Conforti, Professor aan de Universiteit te Sienna, de wens uitgedrukt dat de commissie voorgezeten door de heer Advocaat-generaal Dumon, opgericht ten gevolge van het Congres te Den Haag in 1963, zou gelast worden

met de studie van de problemen betreffende de rechtstreekse effecten van de besluiten en de richtlijnen in de juridische orde van de Staten-Leden, en ook van de problemen die in het intern recht geschapen worden door de verplichting van een voorafgaandelijke raadpleging, meer in het bijzonder ten opzichte van de wettelijkheid van wetgevende reglementen en administratieve akten, die tussengekomen zijn zonder dat deze verplichting gerespecteerd werd.

De Tweede commissie behandelde de harmonisatie van het vennootschapsrecht, meer in het bijzonder wat de machten van de beheerders van naamloze vennootschappen en vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid betreft.

Dit vraagstuk heeft een groot praktisch belang. In het raam van het E.E.G.-Verdrag, artikel 54, 3, g, en het algemeen programma voor het opheffen van de beperkingen van de vrijheid van vestiging, titel VI, werd door een commissie van deskundigen een voorstel van richtlijn opgesteld, strekkend tot de coördinatie (teneinde ze equivalent te maken) van de waarborgen, in de zin van artikel 58, alinea 2, die in de Lid-Staten geëist worden van de vennootschappen ter bescherming van de belangen van vennoten en derden.

Basis van de discussie was bijgevolg een vergelijkende studie van de op dit gebied geldende wetgeving in de zes Leden-Staten, in het licht van de door deze richtlijn voorgestelde oplossingen.

De voornaamste vragen die tijdens de debatten werden opgeworpen waren:

1) De wijze en de uitwerking ten overstaan van derden van de bekendmaking van benoeming, ontslag en revocatie van maatschappelijke organen;

2) de uitgetrektheid van de machten van deze maatschappelijke organen en de tegenstelbaarheid aan derden van de beperking van deze machten door wet of statuten.

3) Past deze richtlijn in het kader van artikel 54,3, g?

Wat het probleem van het conflict tussen de belangen van derden en vennoten betreft, heeft de commissie algemeen de voorkeur gegeven aan de bescherming van derden.

Zij was dus van mening dat in geval van tegenstrijdigheid tussen de vermeldingen in het centraal dossier, voorzien door artikel 4 in fine van de richtlijn en de vermeldingen in alle andere wijzen van bekendmaking, de eerste steeds zouden prevaleren boven alle andere; en dat subsidairlijk, zo deze wens niet kon aangenomen worden, steeds de voor derden meest gunstige vermelding de voorkeur zou hebben.

Verder oordeelde de tweede commissie dat de vergissingen die begaan werden bij de bekendmaking van benoeming, ontslag en herroeping van organen van de vennootschap ontegenstelbaar dienden te zijn ten opzichte van derden te goeder trouw, onverschillig of deze vergissingen veroorzaakt worden door een fout van de vennootschap of van de openbare dienst belast met de bekendmaking.

De vraag (2) heeft aanleiding gegeven tot een diepgaande gedachtenwisseling. Het betreft hier artikel 11 van de voorgestelde richtlijn, dat bepaalt dat de vennootschap ten overstaan van derden verbonden is door de handelingen van haar organen, tenzij in geval van overschrijding van de door de wet aan de machten van deze organen opgelegde beperkingen of de beperkingen van het maatschappelijk doel. Zij is nochtans tegenover derden gebonden, zo dezen goede redenen hadden om aan te nemen dat bedoelde handeling binnen de perken van dit doel viel. De statutaire beperkingen van de machten van deze organen, zelfs

bekendgemaakt, zijn ontegenstelbaar aan derden, en hebben alleen uitwerking in de interne betrekkingen van de vennootschap.

De nationale wetgeving kan nochtans de ontegenstelbaarheid aan derden toelaten van statutaire bepalingen, volgens welke de algemene macht om de vennootschap te vertegenwoordigen wordt toegekend aan verscheidene personen die samen handelen, tenzij bedoelde derde met goede redenen kon denken dat deze bepaling van de statuten niet van toepassing was.

Eenvoudig kan men deze oplossing beslist niet noemen. Er werd dadelijk opgemerkt dat de gevolgde methode wellicht dezelfde zal zijn, maar vermits de inhoud van de zes wetten verschillend is, zijn alle variaties mogelijk. Bovendien is de bron van deze machten niet duidelijk bepaald in sommige wetgevingen. Maar kan een richtlijn in het kader van artikel 54 de zes landen opleggen hun wetgeving te wijzigen?

Inderdaad, om werkelijk afdoend te zijn, zou de richtlijn moeten kunnen eisen dat de wetgevingen van de zes landen klaar en identisch zijn.

Wat de Belgische (en ook de Luxemburgse) wet beteft, lieten de heren Renault en Heenen (België) opmerken dat het gebruik van de woorden «beperkingen» die de wet oplegt twijfel doet oprijzen. In deze landen is de rol van de statuten niet deze machten te beperken, maar wel duidelijk de machten van de Raad te bepalen en deze machten uit te breiden boven het strikte minimum dat voorzien wordt door de wet. Het woord «oplegt» dient dus vervangen door het woord «toelaat».

Algemeen had ik de indruk dat de leden van de tweede commissie, om al deze moeilijkheden te vermijden, graag overal het Duits systeem van de «Vorstand» zouden ingevoerd zien.

Op het punt van de machten van de sociale organen heeft deze commissie tenslotte volgende wensen uitgedrukt:

— Dat de eerste alinea van artikel 11 duidelijker zou preciseren dat, ten opzichte van derden, de organen die de vennootschap vertegenwoordigen een algemene bevoegdheid hebben om deze te verbinden, met als enige uitzondering de bevoegdheden voorbehouden aan andere maatschappelijke organen door imperatieve wetbepalingen;

dat, zo deze wens niet kan aangenomen worden, het woord «toelaat» het woord «oplegt» in dezelfde alinea zou vervangen.

— Dat de vennootschap de beperkingen, voortvloeiend uit het maatschappelijk doel, niet kan tegenstellen aan derden, tenzij de vennootschap bewijst dat de derde wist dat de handeling buiten de beperkingen van het maatschappelijk doel trad.

— Dat de statutaire bepalingen, die voorzien dat de vertegenwoordiging van de vennootschap toegekend wordt aan meerdere personen die gezamenlijk handelen, tegenstelbaar blijven aan derden.

— Dat de bekendmaking van de namen van de organen van de vennootschap die de macht hebben deze te verbinden moet vermelden of zij deze machten alleen uitoefenen ofwel of deze machten moeten uitgeoefend worden door twee of meer vertegenwoordigers.

Tenslotte werd nog de belangrijke vraag — die eigenlijk primordiaal is — opgeworpen, of een richtlijn zoals deze kan gebaseerd worden op artikel 54 (3g). Na kennisneming met het project van de hier besproken richtlijn had de meerderheid van de Nederlandse auteurs reeds ernstige bezwaren naar voren gebracht op dit punt. Zij menen dat artikel 54 restrictief moet geïnterpreteerd worden. In het hierop volgende debat werden de door Nederlandse juristen,

zoals de heren Scholten, Schultsz, Jitta en Lowenstein, naar voren gebrachte technische argumenten, terzijde gelaten met de bedenking dat het past dynamisch te zijn en de communautaire geest te eerbiedigen.

De derde commissie tenslotte onderzocht, onder het voorzitterschap van de heer Basyn (België) de extra-contractuele aansprakelijkheid van de Euratom.

Vermits de Euratom volgens artikel 184 van het Euratom-verdrag een rechtspersoon is, kan zij, buiten haar contractuele verantwoordelijkheid (artikel 188 al. 1 van het Verdrag), die bepaald wordt volgens de principes van internationaal privaatrecht en publiek recht, ook extra-contractueel aansprakelijk worden gesteld.

Deze extra-contractuele aansprakelijkheid dient beschouwd te worden vanuit twee oogpunten.

Vooreerst kan de Euratom, volgens de artikels 146 en 148 van het Verdrag, aansprakelijk gesteld worden voor schade toegebracht door haar instellingen of agenten tijdens de uitoefening van hun functies.

Anderzijds baat de Euratom rechtstreeks atoomreactors uit en is dus aansprakelijk in de hoedanigheid van ondernemer.

Daar het nodig bleek de draagwijdte van deze aansprakelijkheid te bepalen, werden reeds drie internationale conventies gesloten op het gebied van de burgerlijke aansprakelijkheid inzake atoomenergie. (Parijs, 29 juli 1960, Brussel 31 januari 1963, Wenen 29 april tot 19 mei 1963).

Uit de debatten bleek de wenselijkheid de gesloten conventies te ratificeren en ondertussen strikt de hierin uitgedrukte principes na te leven, en te komen tot een harmonisering van de wetgevingen.

Een delicaat probleem van interpretatie van het artikel 188-2 van het Verdrag van Rome rijst op in geval van schade toegebracht door nucleaire installaties die door de Euratom op het gebied van Leden-Statens geëxploiteerd worden.

Heeft het Europees Hof van Justitie de exclusieve bevoegdheid om over deze vorderingen tot schadevergoeding uitspraak te doen, en zo ja, welk recht moet het Hof toepassen? Volgens de enen is het Hof bevoegd, vermits de tekst van de artikelen 151 en 188-2 duidelijk is en algemeen, en er geen reden bestaat tot restrictieve interpretatie; volgens de anderen is het Hof slechts bevoegd in zoverre de agenten of instellingen van de Gemeenschap optreden als openbare macht, maar niet wanneer de Gemeenschap optreedt als industrieel of navorser.

De derde commissie heeft tenslotte de wens uitgedrukt:

1) Dat de Leden-Statens de Conventies van Parijs en Brussel zo vlug mogelijk zouden ratificeren;

2) Dat de nationale wetgevingen die in toepassing van deze conventies moeten interveniëren, zouden geharmoniseerd zijn overeenkomstig de voorschriften van het Verdrag van Rome.

en besloten de studie van het probleem van de toepassing van de artikelen 151 en 188-2 van het Verdrag van Rome op de schade toegebracht door atoominstellingen, geëxploiteerd door de Gemeenschap op het gebied van de Leden-Statens op haar programma te houden, en zich te dien einde eventueel ter beschikking te stellen van de Statens en de bevoegde organen.

Hoewel de werkzaamheden van de drie commissies drie totaal verschillende gebieden bestreken, dringt een gemeenschappelijk besluit zich op: het is onontbeerlijk dat de nationale wetgevingen geharmoniseerd worden, wat de heer J. Foyer, Garde des Sceaux, reeds zegde in zijn rede uitgesproken op de openingszitting van dit colloquium.

Frieda SCHANDEVYL-LAMBERTY

BALIELEVEN

BALIE VAN ANTWERPEN

Memorie van de Raad der Orde betreffende de oprichting van een Hof van Beroep te Antwerpen

De Raad der Orde van de Balie te Antwerpen heeft kennis genomen van de memorie, die werd verspreid door de Raad der Orde van de Balie te Brussel, in verband met het gedeelte van het ontwerp ter voorbereiding tot de grondwetsherziening dat betrekking heeft op het oprichten van twee nieuwe hoven van beroep te Antwerpen en te Bergen of te Charleroi.

De Raad is van mening dat dit ontwerp, hetwelk een betere rechtsbedeling nastreeft door toepassing van beginselen van decentralisatie en van taalregeling, van het algemeen politiek beleid afhangt en het niet ligt in de bevoegdheid van de Raden der Orde daaromtrent een oordeel uit te spreken, daar ze uitsluitend te waken hebben over het behoud van de waardigheid der Orde en over de hardhaving der tucht en der beginselen van rechtschapenheid en kiesheid die aan de basis dienen te liggen van het beroep.

De Raad zou er dan ook nooit aan gedacht hebben aangaande dit vraagstuk stelling te nemen.

Gezien echter de memorie, die door de Raad der Orde van de Balie bij het Hof van Beroep te Brussel werd goedgekeurd en verspreid, kan hij de veronderstelling niet laten ingang vinden dat hij het eens zou zijn met de argumenten in hogerbedoelde memorie ontwikkeld.

De Raad der Orde is van mening dat het kiezen van een standpunt over een wetsontwerp, dat rechtstreeks betrekking heeft op het algemeen politiek beleid van het land, niet behoort tot de bevoegdheden van de Raden der Orde.

Hij betreurt dat de Raad der Orde van de Balie te Brussel geoordeeld heeft dit wel te mogen doen en aldus de verantwoordelijkheid heeft aanvaard om, in strijd met een gevestigde traditie, polemieken over politieke problemen tussen de balies van ons land uit te lokken.

De Raad der Orde van de Balie te Antwerpen zou het een uiterst gelukkige oplossing vinden wanneer een nieuw hof van beroep zou opgericht worden te Antwerpen, alsook in de provincie Henegouwen, en hij is er van overtuigd dat dit niet enkel een zeer gunstige invloed zou hebben op de rechtsbedeling, doch ook ten eerste zou bijdragen tot de harmonisering der verhoudingen tussen het Vaams en het Waals landsgedeelte.

De Raad acht het niet wenselijk dat er een al te grote onevenwichtigheid zou bestaan in de omvang van het rechtsgebied der verschillende hoven van beroep en is er integendeel voorstander van dat het rechtsgebied van elk hof ongeveer een gelijk aantal rechtsonderhorigen zou tellen. Hij acht het volkomen in de geest van de tegenwoordige strevingen van de wetgever dat de rechtsgedingen van de Vlaamse provinciën zouden kunnen afgewikkeld worden in een zuiver Vlaamse sfeer, wat sterk zal bijdragen tot de opbloei van het Vlaams rechtsleven.

Hij stelt vast dat reeds in het Nationaal Congres van 1831 stemmen zijn opgegaan om ten minste vijf hoven van beroep in België op te richten en dat enkel toevallige omstandigheden dit verhinderd hebben; hij legt er de nadruk op dat reeds in 1921 en ook in 1952 voorstellen tot het oprichten van een hof van beroep te Antwerpen werden ingediend.

Hij deelt niet de mening van de Raad der Orde te

Brussel als zou het wenselijk zijn dat de magistraten zouden zetelen in plaatsen, die ver verwijderd zijn van degenen die zij berechten, zienswijze die nooit geheel te verwezenlijken is en, in zover hij is ingelicht, tot nog toe ten opzichte van de talrijke rechtsonderhorigen, die in de agglomeratie verblijven waar de hoven zitting hebben, ten enenmale ongegrond is gebleken.

Hij is integendeel van oordeel dat het uitermate nuttig is dat de magistraat volledig doordrongen is van de mentaliteit en de psychologie van de rechtsonderhorigen, hetgeen vooropstelt dat hij in dezelfde streek als zij verblijft.

Hij denkt in dit verband aan de naburige landen, meer in het bijzonder aan Nederland, waar vijf gerechtshoven, sterk gespreid over het land en opgericht in een tijd toen de bevolkingsdichtheid nog gering was, steeds volledige voldoening hebben gegeven, en ook aan Frankrijk, waar er voor vijfmaal zoveel inwoners als bij ons, 27 hoven van beroep bestaan, of bijna achttmaal zoveel als in ons land.

Hij kan ook de bewering niet aanvaarden als zou de rechtswetenschap weliger bloeien in de nabijheid van een groot hof van beroep en stelt integendeel vast dat de meest vooraanstaande juristen te vinden zijn in de verschillende gebieden van ons land. De nederlands-talige juristen hebben een schitterend bewijs geleverd van hun kunde doordien zij op luttele tientallen jaren tijds een rechtsliteratuur uit het niet te voorschijn hebben geroepen, zodat zij thans niet enkel kunnen bogen op een indrukwekkend aantal juridische werken, maar ook op ettelijke uitstekende rechtskundige tijdschriften van hoog gehalte.

Hij is er van overtuigd dat talrijke vooraanstaande magistraten uit Antwerpen en Henegouwen, die niet verlangen zich in de hoofdstad te vestigen, het ten eerste op prijs zouden stellen hun functie te kunnen uitoefenen in een hof van beroep gelegen in hun eigen gewest.

De Raad acht ook de financiële lasten, die met het oprichten van nieuwe hoven van beroep zouden gepaard gaan geenszins een onoverkomelijk bezwaar en hij is van oordeel dat deze lasten slechts licht zouden wegen tegenover de grote voordelen die de nieuwe hoven van beroep zouden bieden.

Daarom,

hoezeer hij ook van oordeel is dat het aansnijden van dit probleem buiten de bevoegdheid ligt van de overheden der Orden van Advocaten, ziet de Raad zich toch genoopt te verklaren dat hij niet in het minst de besluiten, ontwikkeld in de memorie van de Raad der Orde te Brussel, kan aanvaarden en dat hij de argumenten, die tot deze besluiten geleid hebben, geenszins overtuigend acht.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Pingpong-Tornooi

In de onderaardse ruimten van de zaal «Concordia» trad, op 9 december in dichte gelederen de sportformatie van de Vlaamse Conferentie aan.

Nadat de trainingspakken de steedse uitrusting hadden vervangen, concentreerde men zich onverwijd en

onverdeeld op het witte pingpong-projectiel. Meteen waren van dan af slechts deskundigen nog bij machte de conversatie der wakkere supporters te volgen.

De ware sportiviteit ging in deze oorverdovende bedrijvigheid geenszins teloor; integendeel, ze werd tot zulke hoge toppen opgevoerd, dat geruime tijd de ware meesters het woord — of liever, de bal — lieten aan de mindere goden. Dank zij de onverstoorbare official, Meester Blancaert, kwam tenslotte, na de ingewikkeldste schiftingsmanoeuvres, toch een uitslag tot stand. Meester Gilliams werd laureaat, Meester Kegels en Meester Arts erejongens. De uitreiking van de gouden en zilveren pingpong werd in besloten kring met vloeiend woord en substantie gevierd.

De Vlaamse Conferentie boekte een voltrefter door het organiseren van dit lichtvoetige en luchthartige toernooi.

M.C.

TAALKUNDIGE KRONIEK

Gaaf Nederlands in de Senaat (1)

Our lives are our attempts to find an answer, and language is the most important of all our instruments for this purpose.

I.A. Richards and
Christine M. Gibson (2)

Vergadering van donderdag 2 december 1965

Voorzitter: de heer Paul Struye.

Sprekers: de heer Alfons Vranckx,
minister van Binnenlandse Zaken,
de heer Wim Jorissen, senator.

Het stemt tot blijheid dat in de Senaat waar alle landsbelangen worden besproken, gewikt en gewogen, waarover nadien wordt gestemd, een bezorgdheid merkbaar is voor het gebruik van een goed, juist, vlot en volwaardig Nederlands.

In een korte, maar belangrijke gedachtenwisseling werd daar, buiten alle verwachtingen, het gebruik van de voorzetsels *onder* en *tussen* aangeroerd.

De gang van zaken was de volgende:

De Voorzitter.

.. Bij artikel I:

Er wordt een vaste commissie voor de verbetering van de betrekkingen tussen de Belgische taalgemeenschappen opgericht hierna commissie genoemd.

.. De heer Jorissen heeft op dit artikel een amendement ingediend ter vervanging van het woord «tussen» door «onder».

De heer Jorissen. — In verband met mijn amendement zou ik de minister willen vragen of er volgens hem twee of drie taalgemeenschappen zijn in dit land. Bestaat er ook een Duitse taalgemeenschap?

Als er ook een Duitse taalgemeenschap bestaat, moet het woord «tussen» vervangen worden door «onder».

De heer Vranckx, minister van Binnenlandse zaken. — Wij hebben een Duitse taalgemeenschap in het land, maar de bedoeling van de heer Jorissen is klaarblijkelijk verkeerd. In de commissie heeft hij reeds het woord «kiesarrondissement» doen vervangen door «verkiezingsarrondissement». In werkelijkheid kennen wij alleen kiesdistricten. Het is gevaarlijk hier aan taalpurisme te doen. Vroeger heb ik ook geleerd dat men kiest tussen twee paarden en onder drie paarden. Later moest men kiezen uit twee paarden.

Het zou best zijn een beroep te doen op de vertaaldiensten van de Senaat en niet op mijn taalkennis.

De Voorzitter. — In het Groot Woordenboek der Nederlandse Taal van Van Dale, uitgave 1961, staan bij het woord «tussen» als voorbeelden vermeld: «de betrekkingen tussen de mogendheden», «de relaties tussen de leden van een reeks». Ik meen derhalve dat het woord «tussen» in artikel I mag behouden blijven.

De heer Jorissen. — Indien het gaat om drie gemeenschappen moest het, zo meende ik, «onder» zijn, maar ik aanvaard de voorbeelden die de heer voorzitter heeft aangehaald.

* * *

Ook taalgebruikers hebben op hun beurt vaak geen oog voor het verschil tussen *onder* en *tussen*. Hoe kunnen we de betekenis van de beide voorzetsels goed uit elkaar houden?

I. *Onder*. — Dit voorzetsel wordt gebruikt als we meer dan twee zelfstandigheden of groepen bedoelen.

Dat bleef *onder* hen (= enkele vrienden).

Onder de bedienden heerste nijd en afgunst.

Onder die knapen waren er enkele die aanleg hadden voor tekenen en mechanica.

Tussen de menigte (lees): *onder* de menigte.

Tussen vier ogen (lees): *onder* vier ogen (*onder*... meer mensen of dingen) (3).

Hij verdeelde zijn land *onder* zijn vier zonen.

Wij zijn hier *onder* vrienden (4).

Zending *onder* de heidenen.

Onder de menigte bevond zich.

Onder de mensen komen (met de mensen verkeren) (5).

Er kwam beweging tussen de soldaten (lees): *onder*.

De abt wordt tussen monniken gekozen (lees): *onder*, uit. (6).

Onder vz. II te midden van, (dus meer dan twee).

Onder de mensen komen, verkeren.

Er groeit onkruid *onder* het koren.

Missionaris *onder* de heidenen.

Onder de Nederlandse dichters bekleedt Gezelle een ereplaats.

Een *onder* vele(n) (7).

Ik wil tussen de mensen komen (lees): Ik wil *onder* de mensen komen (8).

II. *Tussen*. — Dit voorzetsel wordt gebruikt als we enkel twee zelfstandigheden of twee groepen bedoelen.

Dat bleef een geheim *tussen* beiden of tussen beide boeven.

Tussen moeder en dochter bestond een roerende openhartigheid.

Bij *tussen* kan er maar van twee zelfstandigheden (of groepen) sprake zijn, een aan iedere kant.

Hij werd *tussen* twee agenten opgeleid.

Tussen twee rijen gendarmes.

Tussen Leuven en Brussel (9).

Dat blijft *tussen* ons (niemand dan wij (beiden) mag het weten).

Roermond ligt *tussen* Maastricht en Venlo (te midden van).

Tussen licht en donker (besloten door tijden) (10).

Tussen vz. te midden van telkens twee, besloten door twee personen of zaken.

Hij zat *tussen* ons.

Antwerpen ligt *tussen* Brussel en Rotterdam.

Dat blijft *tussen* ons (niemand anders dan wij getweeën mag het weten).

Tussen elf en twaalf (binnen twee bepaalde tijds grenzen) (11).

In een paar gevallen — elke taal is grillig en niet het minst het Engels en het Nederlands — zou echter het voorzetsel *onder* niet passen. Hier komt slechts

tot uiting de bijgedachte «aan telkens tussen twee» (groepen of partijen) het aantal mensen, strijders, emigranten, Oostendenaars en Bruggelingen blijft buiten beschouwing.

De taal is een middel van verkeer *tussen* de mensen (12).

De nachtelijke strijd *tussen* Franchimontezen en Fransen was buitengewoon hevig.

Bestaat er *tussen* Oostendenaars en Bruggelingen naijver op toeristisch gebied?

Tussen Amerikanen en emigranten bestond wel een stilzwijgende overeenkomst.

Zoals hierboven is uiteengezet, schrijven we nu echter weer *onder* daar de gedachte aan het meervoud, *meer dan twee* overheerst.

Onder de Franchimontezen bestond eenstemmigheid om zich tot de allerlaatste man te verdedigen.

In 1854 waren er *onder* de emigranten Fransen, Duitsers, Nederlanders en Belgen.

Onder de Bruggelingen zijn er heel wat die veel van hun historische stad houden.

* * *

Veel Vlamingen kijken dus inderdaad heel vreemd op bij het lezen van de bovenstaande aanhalingen: de betrekkingen *tussen* de mogendheden en de relaties *tussen* de leden van een reeks.

Is het gebruik van het voorzetsel *tussen* hier wel verantwoord? Menigeen onder ons zou toch zonder aarzelen het voorzetsel *onder* hebben gebezigd. Hoe zit dat nu in elkaar?

Die voorbeelden zijn op een uitstekende wijze gekozen door de bekende neerlandicus Dr. C. Kruyskamp (Leiden), samensteller van *Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*, achtste druk (1961).

Nij gaan we de kern van het vraagstuk even kunnen toelichten.

...Er wordt een vaste commissie voor de verbetering van de betrekkingen onder de Belgische taalgemeenschappen opgericht...

De verbinding betrekking(en) + onder + zelfstandig naamwoord bestaat niet in onze moedertaal. Bij de woorden *betrekking* (en) en *relatie*(s) hoort het *vaste* voorzetsel *tussen* te staan, want betrekkingen gebeuren *tussen* telkens *twee* zelfstandigheden.

We krijgen en gebruiken dus altijd de heel correcte voorzetseluitdrukking *betrekking(en) tussen* of *relatie(s) tussen* + een zelfstandig naamwoord. De foutieve zin luidt in verzorgd Nederlands: ...Er wordt een vaste commissie voor de verbetering van de betrekkingen *tussen* de Belgische taalgemeenschappen opgericht...

Met het voorzetsel *onder* kunnen we wel schrijven: Ik zei dat *onder* de Belgische taalgemeenschappen naar een betere verstandhouding moet worden gestreefd. Het gaat over onderlinge verstandhouding, nl. *onder* elkaar (de hele groep).

Andere voorzetseluitdrukkingen waarin het zelfstandig naamwoord betrekking voorkomt, zijn o.m.: betrekking hebben op of tot iemand, in betrekking komen of staan met iemand, met betrekking tot, in betrekking tot.

* * *

Die vluchtige gedachtenwisseling over zuiver taalgebruik verliep in de Senaat in een vreedzame atmosfeer. De sprekers gaven blijk van veel begrip voor elkaars meningen.

De heer Paul Struye, dank zij zijn uitgebreide belesenheid en kennis op menig domein, hakte onmiddellijk de gordiaanse knoop door. Daarmee zij hij gelukgewenst.

De minister van Binnenlandse Zaken, de heer Alfons Vanranx en senator Wim Jorissen toonden en tonen belangstelling voor het A.B.N. Taaltucht en eerbied voor de moedertaal zijn voor hen geen ijdel begrip. Dat juichen we van harte toe.

Laat het Nederlands, onze kleurige, kruimige, mooie, klankrijke en vorstelijke taal overal en ook in de Senaat bloeien en gedijen in volle vrede... en in volle waardigheid.

Albert BLONTROCK.

(1) Senaat - *Beknopt Verslag*. Vergadering van 2 december 1965, blz. 63-64, kol. 1.

(2) I.A. Richards and Christine M. Gibson, *English through Pictures*, book 2. New York, (1958), blz. 233.

(3) H. Heidebuchel, *ABN Woordenboek*, Hasselt, (1962), blz. 254, kol. 1 (*).

(4) Id., *Hoe zeg en schrijf ik het?* Hasselt, (1962), blz. 165.

(5) M.J. Koenen en J. Endepols, *Verklarend Handwoordenboek der Nederlandse Taal*, 25e druk. Groningen, (z.j.), blz. 737, kol. 1.

(6) Dr. P. C. Paardekooper, *ABN-Gids*, Antwerpen, (z.j.) blz. 81, kol. 2.

(7) Verschuerens *Modern Woordenboek en Atlas*. Turnhout, (1965), blz. 798, kol. 3.

(8) Grauls, Melis, Peeters, Van Nierop, *Taalkundig Handboek*, 11e vermeerderde uitgave. Antwerpen, 1962, blz. 166, kol. 2.

(9) H. Heidebuchel, *Hoe zeg en schrijf ik het?* Hasselt, (1962), blz. 165.

(10) M.J. Koenen en J. Endepols, *Verklarend Handwoordenboek der Nederlandse Taal*, 25e druk. Groningen, (z.j.), blz. 1151, kol. 1.

(11) Verschuerens *Modern Woordenboek en Atlas*. Turnhout, (1965), blz. 1197, kol. 2.

(12) C.H. Peeters, *Nederlands(ch)e Taalgids*, 2e uitgave. Antwerpen, 1934, blz. 457, kol. 5.

(*) Van dit voortreffelijk werk verscheen reeds een vierde, verbeterde en vermeerderde uitgave. Hasselt, *Uitgeverij Heide-land*, 1965, 318 blz.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie: jg. 1965 - nr. 10:

Wetgeving.

De Gerechtsdeurwaarder: jg. 1965 - nr. 11-12:

Teekens M., Enkele vragen rondom de betekening aan persoon. — Welbergen, De aansprakelijkheid van de minderjarige na een begane onrechtmatige daad. — Teekens M., Rechtspraak. — Verhagen G. G. M., Was het Kamerlid Koekoek op een straatrel uit? — Verhaegen G. G. M., Terug van «Nach Berlin». — Verhaegen G. G. M., Vergadering hoofdbestuur.

Nederlands Juristenblad: jg. 1965 - nr. 43:

Rang J. F., Vijfendertig jaar medisch tuchtrecht I. — Van der Veen Th. L., Dit zijn de cijfers over in de periode 1959 t./m. 1964 gestolen auto's en bromfietsen enz. — Landberg H., In memoriam Mr. J. A. Willinge Gratama.

Journal des Tribunaux: jg. 1965 - nr. 4511:

Vieujean E., Impossibilité morale de cohabitation et délai de viduité.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités: jg. 1965 - nr. 9:

Spots: Cross hippique. — Père: Fille de 20 ans causant un accident d'auto. — Co-occupation du propriétaire et du locataire. — Entrepreneur: Nivellement de voirie par bull-dozer. — Commerçant: Tierce complicité. — Règl. général: signal 1a à 63 mètres du carrefour. — Règles usuelles: Voie privée: Parking. — Intérêts: moratoires. — Lésion physique: Incapacité 12 %. — Compétence: Action civile. — Procédure: Appel. — Preuve: Intercalaire signé par l'assuré seul. — Preuve: Sceau et signature de l'assureur sur la demande d'immatriculation.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat: jg. 1965 - nr. 20899 à 20904:

Enregistrement. — Greffe (droit de). — Timbre. — Registre de l'artisanat. — Donation. — Communauté. — Impôts sur les revenus.